

BUDSKABET

Fordybelse Analyse Inspiration

4/2022

TEMA:
MIDT I EN TRAVL HVERDAG

6
Kristen i accelerationssamfundet

26
Giver nåden os lov til at være uperfekte?

30
Ti gode råd til lovsangslederen

BUDSKABET

WWW.BUDSKABET.DK

Nr. 4/2022. Årgang 158
ISSN 0901-4802
ISSN 2446-404X (Budskabet online)
Budskabet udkommer fem gange om året, næste gang den 2. december.

LAYOUT

Amalie Puggaard Poulsen

FORSIDEFOTO

Pexels.com

TRYK

Jørn Thomsen Elbo A/S

ABONNEMENT

Papirudgave med fri netadgang: 330 kr.
(unge under 30: 190 kr.)
Kun netabonnement: 190 kr.
(unge under 30: 110 kr.)
Gaveabonnement: 190 kr. for papirudgave, 110 kr. for netudgave
Gebyr for udlandsabonnement: 50 kr.

UDGIVER OG EKSPEDITION

Luthersk Mission (LM)
Industrivænget 40, 3400 Hillerød
tlf. 4820 7660, dlm@dlm.dk
www.dlm.dk

MAIL- OG ADRESSEÆNDRING

LM får *ikke* automatisk besked, når du flytter eller ændrer mailadresse eller efternavn. Giv derfor altid selv besked, når dine kontaktoplysninger ændres. Det er vigtigt, så både *Budskabet* og betalingsopkrævning når frem til rette sted.

REDAKTØR

Ole Solgaard
Enggårdsvej 39, Kragelund, 8723 Løsning
tlf. 2327 1253, os@dlm.dk

REDAKTIONSUDVALG

Alex Dahl Karlsen
cand.scient.pol., Tarm
alex.dahl.karlsen@gmail.com

Anton Bech Brauner
frimenighedspræst, Hillerød
a_brauner@hotmail.com

Helene Schou Andersen
læge, Kolding
helene@ksandersen.dk

Ruth Vatne Rasmussen
hjemmegående/legestuesekretær, Silkeborg
vatnerasmussen@gmail.com

Steffen Juul Pedersen
sælger, Haderslev
steffenjuul@outlook.com

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke nødvendigvis redaktionens synspunkter, men redaktionen er ved deres optagelse ansvarlig for, at holdninger og synspunkter må kunne rummes inden for det, som Luthersk Mission (LM) står for.

FORDYBELSE *i bibelsk og luthersk tro*

ANALYSE *af tidens strømninger*

INSPIRATION *til kristent liv og mission*

LEDER

- 04 Velkommen til det
postkristne samfund
Anton Bech Braüner

TEMA:**MIDT I EN TRAVL HVERDAG**

- 06 Kristen i accelerationssamfundet
Carsten Hjorth Pedersen
- 09 Tiden er Guds
Asbjørn Asmussen
- 10 Vi er designede til både arbejde og hvile
Anders Zoll Landkildehus
- 14 Muskeltjek
Lise Kjeldsen
- 17 Hvor finder vi hvilen?
Per Bøndergaard

HORISONT

- 20 Skal vi sænke farten?
21 Woke, vakt eller vågende?

FOR TROEN

- 22 Slutningen, der farver historien
Manuel Vigilius

ANDRE ARTIKLER

- 26 Giver nåden os lov til at være uperfekte?
Jens Ole Christensen
- 30 10 gode råd til lovsangslederen
Laila Tróndheim Poulsen
- 32 Livet med Gud smitter af på forkyndelsen
Svend Åge Jacobsen

BOGER

- 36 På vegne av Kristus
37 Før du åbner din bibel
38 Tro, kirke og homoseksualitet

*Tingene går ikke bare hurtigt.
De går hurtigere og hurtigere.*

LEDER

Velkommen til det postkristne samfund

AF ANTON BECH BRAÜNER

Anton Bech Braüner

Så skete det igen. Mens disse ord skrives, har de danske medier endnu engang med stor forbavselse opdaget, at der åbenbart stadig findes almindelige danskere med klassiske kristne synspunkter.

Denne gang var det forsvaret for den bibelske tjenestedeling og dermed modstanden mod ordningen med kvindelige præster, der fik en journalist eller to til at kløjes i morgenkaffen. Det udløste en frisk til hård vind på de sociale medier. Men det kunne have være så meget andet.

For når medieopmærksomheden vender sig mod kirkens syn på abort, fortabelsen, ægteskabet eller sågar, at Guds søn måtte dø som en erstatning for os for at sone Guds vrede over synden, stivner smilet tilsyneladende hos de fleste.

Som kristne må vi forstå, at vi repræsenterer forstokkede og middelalderlige synspunkter, der hører til i et helt andet samfund og bedst kan sammenlignes med undertrykkende slaveejere, fanatiske talibanere og andre militante ekstremister. Hvis vi da ikke beskyldes for at være direkte ukærlige.

Ovenstående betegnelser er ikke grebet helt ud af den blå luft. De er plukket fra "skyen" og

er ægte reaktioner på de sociale medier.

Jeg er nok ikke den eneste, der sidder tilbage med oplevelsen af, at omverdenens syn på klassiske kristne har ændret sig i de senere år. Mange almindelige danskere forbandt tidligere noget positivt – eller i det mindste: ikke samfundssødelæggende – med klassisk kristen tro.

Men nu må vi begynde at indstille os på en ny virkelighed, hvor det i stigende grad bliver betragtet som moralsk forkasteligt at være kristen. Velkommen til det postkristne (efterkristne) samfund.

Når vi oplever modstanden, må vi dog minde os selv og hinanden om, at Jesus aldrig har lovet os andet: "Det må være nok for en discipel, når det går ham som hans mester", sagde Jesus (Matt 10,25). Og hvis vi husker, hvordan det endte med at gå ham, har vi et godt præj om, hvad det kan indebære for os.

Kort sagt: Det har omkostninger at følge Jesus.

Løsningen er ikke at nedtone de ting, som verden støder sig på. Det ville i og for sig også være en temmelig kortsigtet strategi. Naturligvis skal vi ikke opføre os dumt. Det skulle gerne være de rigtige ting, der vækker omverdenens modstand (1 Pet 4,15f).

Men at opleve modstand er en del af virkelig-

FOTO: RAWPIXEL.COM

heden som kristen. Derfor må vi – hvor svært det end kan opleves – dybest set glæde os over hver eneste gang, vi bliver ”anset for værdige til at blive vanæret for Jesu navns skyld” (ApG 5,41) – så længe vi er tro mod Guds ord og behandler vores medmennesker kærligt.

Det er et tegn på, at vi ved troen på Jesus er vokset sammen med ham – og dermed også med hans lidelser (Rom 6,3-5; 8,17).

Og selv hvis vi skulle miste hele omverdenens anerkendelse eller ende med at betale den ultimative pris, har vi noget uendelig værdifuldt, som ingen kan tage fra os: glæden over at tilhøre Jesus.

... og tage de vort liv,
 gods, ære, barn og viv,
 lad fare i Guds navn!
 Dem bringer det ej gavn,
 Guds rige vi beholder.
Martin Luther 1528

Vi må begynde at indstille os på en ny virkelighed, hvor det i stigende grad bliver betragtet som moralsk forkasteligt at være kristen.

■

TEMA

Kristen i accelerations- samfundet

AF CARSTEN HJORTH PEDERSEN

Mennesker, der forventer et liv efter døden på en nyskabt jord, har mildest talt tiden for sig.

Carsten Hjorth Pedersen,
f. 1955

Pensionist, tidl. leder af
Kristent Pædagogisk Institut
cahjpe@outlook.dk

I Danmark i 2020'erne er travlhed langt på vej et vilkår. Men hvad er travlhed for noget, hvad forårsager den, og hvordan kan vi imødegå den? Det vil jeg prøve at svare på her – og tre gange undervejs lægge et kristent perspektiv på sagen.

Hurtigere og hurtigere

Den tyske sociolog Hartmut Rosa giver i bogen *Fremmedgørelse og acceleration* en rammende karakteristik af vores vesteuropæiske samfund. Han mener, at det ikke blot er præget af høj hastighed, men af acceleration. Tingene går ikke bare hurtigt. De går hurtigere og hurtigere.

Den udvikling drives i høj grad af teknologien. Vi er gode til at opfinde ting, der gør tilværelsen lettere og sparer os tid. Tænk fx på, hvor meget lettere tilværelsen er blevet ved at have bil.

Men – siger Rosa – det paradoksale er, at det, der skulle spare tid for os, ofte ender med at sætte endnu mere pres på tiden. For når vi nu har bil – og ikke skal køre med hestevogn eller tog – kan vi jo også lige smutte til moster Agathes fødselsdag, selvom hun bor 300 km væk. Og vi kan da også køre børnene til skole – især i regnvejr – i

stedet for at sende dem på en farefuld færd på cykel blandt alle de biler, som de andre forældre kører deres børn i. Resultat: Vi sparer ikke særlig meget tid. Vi bruger derimod meget mere tid i bilen.

Det samme gælder på mange andre felter. Kontormanden, som i gamle dage (for 30 år siden) havde fem breve om dagen at besvare, hvilket tog ham to timer, har nu 50 e-mails, han skal besvare eller forholde sig til, hvilket tager ham fire timer.

Den udbredte teknologi fremkalder altså en del travlhed. Men der er også andre faktorer i spil.

Hvorfor har vi travlt?

Der er mindst tre andre grunde til, at vi – generelt set – har travlt:

Vi *kan* meget

Vi har meget mere fritid end vores bedsteforældre. Vi har også flere penge end dem – også i forhold til prisudviklingen. Derfor har vi mulighed for at rejse meget mere, og vi har råd til at forbruge mere og få mange flere spændende

FOTO: ISTOCKPHOTO

Samfundsudviklingen kan vi ikke vende, men vi kan foretage nogle små valg og fravalg, som bringer vores travlhed ned på et passende niveau.

oplevelser. Men det tager tid, at vores muligheder er blevet langt flere, end da tilværelsen drejede sig om overlevelse.

Vi skal meget

Vi har også travlt, fordi vi presses til det udefra, fx af gruppepresset. Alle andre har jo travlt med at rejse, forbruge og passe sommerhuset, så det må vi også have.

De økonomiske vilkår betyder også enormt meget. Huspriserne er – langt på vej – lagt an på to fuldtidsindtægter. Så en ung familie, der gerne vil købe et hus, bliver presset ud i et travlt arbejdsliv af økonomiske grunde.

Læg hertil det pres, som mange arbejdspladser lægger på deres medarbejdere – enten fordi der er for få af dem, eller fordi ejerne skal have høj profit.

Vi vil meget

Vi kan dog ikke udelukkende skyde skylden på teknologien, økonomien og samfundsudviklingen. Travlheden er også noget, vi selv vil. Der er en drift indefra

til at ville meget, fx gøre karriere, hvilket næsten altid er forbundet med mere travlhed.

Men vi har selv et medansvar for, hvor travlt vi har. Samfundsudviklingen kan vi ikke vende, men vi kan foretage nogle små valg og fravalg, som bringer vores travlhed ned på et passende niveau.

Afgudsdyrkelse og befrielse derfra

Set i kristent perspektiv er der noget besnærende over den udvikling, som her er skitseret. Den er et skræmmende eksempel på, at ondskab ikke blot sidder i enkeltpersoner, men også i de strukturer og samfund, som vi bygger sammen. Det var ellers med gode intentioner, at bilen og e-mailen blev opfundet, og begge dele har vitterlig medført meget godt. Men *samtidig* er disse gode redskaber også blevet redskaber for noget ondt.

Det hænger sammen med fænomenet *afgudsdyrkelse*. Megen afgudsdyrkelse handler nemlig om, at vi gør Guds gode gaver til gud i vores liv: dét, vi sætter vo-

res lid til og venter os det gode fra. Hvad enten der er tale om effektivitet, profit, underholdning eller forbrugsgoder.

Som "betaling" tager afguderne vores tid og opmærksomhed. De binder os til sig. Men i sidste ende svigter afguderne os. De kan ikke fylde "meningshullet" i et menneskeliv. De har en bitter eftersmag. Vores travlhed med at dyrke dem gav alligevel ikke mening.

Det er smerteligt at erkende dette dybere lag i "travlhedens anatomi". Men det er også befriende, for det åbner for to ting:

Et råb til Gud om frelse. Ikke blot for mig personligt, men for "verden" og det samfund, vi er en del af. Jeg sigter til frelsen, som tilegnes her i tiden, men jeg sigter især til den evige frelse: "Gud, giv os snart en verden, hvor ikke blot alt det fysiske skabte er fornyet, men hvor også de gamle *strukturer* forgår, og nye gode, guddommelige strukturer, samfund og fællesskaber opstår!"

En erkendelse af, at så længe vi lever i denne verden, er vi underlagt nogle de-

Hvis vi ser vores liv i det rette perspektiv, kan travlheden blive en god tjener, ikke en streng herre.

struktive strukturer. Men ikke mere, end at vi hver især faktisk kan gøre noget for at dæmme op for dem. Et ungt par kan beslutte sig for, at de kun vil have halvanden fuldtidsstilling til sammen, og så må de vælge et lidt mindre eller ældre hus lidt længere væk fra storbyen. Man kan også vælge at begrænse antallet af (kristelige) aktiviteter i løbet af en uge.

Travlhed til Guds ære, næstens gavn og min egen glæde

Travlhed er imidlertid ikke kun en negativ ting. Den kan også være noget positivt. For Gud har skabt os til arbejde, virksomhed og sund travlhed. Han har sat tre hovedmål for vores liv: hans ære, næstens gavn og vores egen glæde.

Jeg vover at påstå, at hvis vi ser vores liv i det perspektiv, kan travlheden blive en god tjener, ikke en streng herre.

Det er så lykkeligt, at vi kan ære Gud og tjene vores næste i vores ganske almindelige hverdag. Som tømrer eller sygeplejerske. Som it-udvikler eller skraldemand. I alt ærligt håndens og åndens arbejde er der en næste, der får gavn af det. Hvad enten man udvikler god software til næsten eller fjerner hans skrald.

Selvfølge gør vi også arbejdet for at tjene penge. Men hvis det bliver det eneste, tror jeg, der er større risiko for, at travlheden æder os, end hvis vi arbejder i bevidstheden om at ære Gud og tjene vores næste.

Det betyder ikke, at arbejdet så altid er en leg. Det er ofte et slid. Men chancen for, at vi også selv finder glæden – både i arbejde og hvile – er i høj grad til stede!

Kærligheden, kunsten og kirken

Hartmut Rosa gør sig i et interview¹ nogle tanker om, hvordan vi kan imødegå – eller skabe modbevægelse til – accelerationen og travlheden. Han siger, at det handler om at opsøge rum, der danner en modvægt til travlheden. Han nævner tre eksempler: kærligheden, kunsten og kirken.

Kærligheden. Ægte kærlighed har nemlig noget selvforbyggende over sig. Når man elsker en anden, kan man glemme tid og sted. Jeg ved godt, det ikke er helt det samme efter 40 års ægteskab, men når vi finder hinanden igen, fx i en god samtale, slipper travlheden sit tag i os. Eller tænk på, hvor meningsfyldt bedsteforældre oplever en travl dag med børnebørnene.

Kunsten. Når et stykke musik, en roman eller et maleri taler til os, sker der noget af det samme. Vi føler os for en tid revet ud af det evige fokus på klokken. Også i kunsten kan man glemme tid og sted. Man møder noget større.

Kirken. Hartmut Rosa siger, at religionen – og specifikt den kristne kirke – modvirker travlhed og stress, fordi den løfter vores blik opad mod én, der lytter til os. Ikke i fornægtelse af vilkårene i hverdagen, men den giver et andet og større perspektiv. Vi behøver ikke at være travle, når vi har med Gud at gøre. Tværtimod. Han inviterer os til at hvile.

Evighedsperspektivet gør en forskel

Hartmut Rosa mener, at et samfund, hvor de fleste mennesker ikke har en evighedshorisont, bliver langt mere fortravlet, end et samfund, hvor de fleste har evighedshorisont.

Mennesker, der ikke har nogen forventning om evigt liv, får nemlig travlt med at nå alt det, de kan, skal og vil i de få år på denne jord. Mens mennesker, som forventer et liv efter døden på en nyskabt jord, jo mildest talt har tiden for sig. Det gode, vi ikke når her, skal vi nok nå dér!

Så lad os frimodigt fastholde og fremholde vores tro på det evige liv. Ikke fordi det er en forsikring imod stress, men fordi det er sandt, og fordi det trods alt er en hjælp til ikke at blive "spist" af travlheden! ■

1 I Kristeligt Dagblad den 13. oktober 2016

TIDEN ER GUDS

AF ASBJØRN ASMUSSEN

Kronos
Tiden står ikke stille
Tiden går Men den løber ikke
Jeg løber
Jeg vil indhente tiden
Men hvor går tiden hen
Skal jeg følge med
Er det rette tid
Kairos.

Fra klokketid til hviletid
Fra timen til øjeblikket
Fra travlhed til pause
Fra forstyrrelse til flow
Fra kronos til kairos.

Ting tar tid
Tanker tar tid
Drømme tar tid
Nærvær tar tid
Kærlighed tar tid
Liv tar tid
Alt tar tid
Gud gir tid.

Og Gud har aldrig travlt
Og Jesus lod sig altid forstyrre
Og Helligånden er ikke tidsånden.

Gud har tid
Travlheden har ikke tid
Travlheden vil selv
Travlheden er mistillid
Hastværk er lastværk.
Tiden er Guds.

Kan Gud velsigne travlhed
Kalder Gud til opgaver, han ikke giver tid til
Er travlhed oprør mod Gud?

Kronos er Guds
Kairos er Guds
Tiden er Guds.

Asbjørn Asmussen, f. 1961
Kommunikationschef i Indre Mission
asmjoern.asmussen@indremission.dk

- 1 *Kronos og Kairos er to græske ord for tid: Kronos er den målte og fremadskridende tid. Kairos er den oplevede og øjeblikkelige tid.*

GODT SAGT

Problemet er ikke, at mennesker arbejder for meget, men at de hviler for lidt.

PABLO MARTINEZ

TEMA

Vi er designede til både arbejde og hvile

AF ANDERS ZOLL LANDKILDEHUS

At veksle mellem arbejde og hvile ligner Guds skabelsesuge. Vores arbejde er også en delvis efterligning af, hvad Guds arbejde består i.

Travlhed, rastløshed og måske endda træthed er hverdagskost for en del mennesker. Der er travlt på arbejdet. Fritiden er fyldt med tilbud. Og et eventuelt familieliv er krævende. Når hverdagens tog på den måde buldrer afsted, kan det være udfordrende at stige af og få tanket op.

Det gælder nok ikke samtlige danskere i 2022, men der er tale om tendenser. Derfor er det godt at lade Bibelen tale konkret ind i den type hverdag, mange oplever.

Men inden vi kigger op fra Bibelen og aktualiserer den, må vi kigge ned i den for at forstå den. Her i artiklen vil vi se på, hvad Bibelen lærer om arbejde og hvile. Vi vil lave nedslag flere steder gennem Bibelen for at se, hvordan emnerne udfoldes og udbygges, efterhånden som man læser sig fremad.

Arbejde er indstiftet af Gud

Så tidligt som i Første Mosebog 1-3 tegnes kon-

turene til den bibelske lære om arbejde. Gennem nøgleteksterne (1,28; 2,15) knyttes *arbejde* til det at være menneske.

Gud siger, at mennesket skal *underlægge* sig jorden og *herske* over dyrelivet (1,28). Det klinger måske umiddelbart negativt, men eftersom syndefaldet ikke er indtruffet endnu, skal ordene ikke forstås som undertrykkende, voldelig og magtudøvende adfærd. Den positive klang bekræftes af, at sagen lidt senere udfoldes med ordene om, at mennesket blev sat i Edens have for at *dyrke* og *vogte* den (2,15).

Det er også den konstruktive vinkel, vi længe fremme møder, når Gud befaler Israel, hvordan de skal *herske* over deres land: Det skal ske gennem et forsvarligt og ansvarligt forvalterskab af livet på jorden.¹

Det er en temmelig stor og bred opgave, mennesket gives, og sveden kan næsten begynde at pible frem på panden. Men sveden kommer faktisk først ind i billedet ved syndefaldet, hvor ar-

bejdet nu er hårdt og forbandet (1 Mos 3,17-19).

Selvom vi ikke kan udlede mange detaljer om arbejde, er det grundlæggende på plads i Bibelenes første kapitler: Mennesket er fra skabelsen ”designet” til at arbejde. Det skal forstås bredt og handler om at passe og bearbejde det skabte. Arbejdet er indstiftet af Gud, og derfor er det trods syndefaldet stadig en gave og et positivt og grundlæggende vilkår.

Dobbeltheden i, at arbejdet både er en gave og forbundet med syndefaldets konsekvenser, kan vi se i en lang række bibeltekster. Fx beder Moses i Salme 90 Gud om at velsigne det daglige arbejde (v.17), som jo er en Guds gave. Samtidig ser vi også den anden side af mønten, det besværlige: ”Vore leveår kan være halvfjerds, eller firs, hvis kræfterne slår til, men al deres stolthed er elendighed og ulykke ...” (v.10).

Hvilen er indstiftet af Gud

Når det gælder *hvilen*, er den også til stede på Bibelenes allerførste sider. Gud hvilede på den syvende dag, da han var ”færdig med det arbejde, han havde udført. Og han helligede den.”

Ofte forbinder vi hvile med noget restituerende. Når vi imidlertid skal forstå den hvile, som Gud indstifter, skal vi for et øjeblik lægge vores egen, intuitive forståelse til side. Det hebraiske ord, som oversættes til *hvile*, er *shabbat*, der bl.a. betyder *at ophøre*. Når Gud hviler på den syvende dag, betyder det altså først og fremmest, at han ophører med sin foregående aktivitet – skabelsen – og påbegynder noget nyt. Guds nye aktivitet – ”hvileaktiviteten” – er at opretholde det skabte.²

Nu skal vi holde tungen lige i munden. For mens vi *både* ser Gud og mennesket ”i arbejde” i skabelsesteksterne, læser vi kun om, hvordan Gud hviler, og ikke hvordan *mennesker* skal hvile. Det ændrer sig dog, efterhånden som vi læser videre i Bibelen.

Israel på arbejde – og i hvile

I det tredje bud uddybes det, hvordan menneskelivets rytme er indrettet med arbejde og hvile:

”Husk sabbatsdagen og hold den hellig. I seks dage må du arbejde og gøre alt, hvad du skal;

At arbejdet både er en gave og forbundet med syndefaldets konsekvenser, kan vi se i en lang række bibeltekster.

men den syvende dag er sabbat for Herren din Gud ... For på seks dage skabte Herren himlen og jorden og havet med alt, hvad de rummer, men på den syvende dag hvilede han. Derfor har Herren velsignet sabbatsdagen og helliget den” (2 Mos 20,8-11).

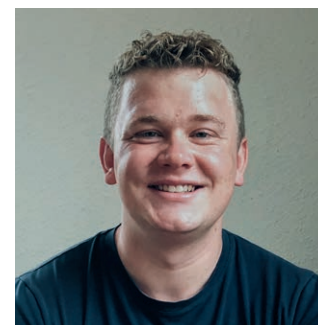
Her skal vi lægge mærke til begrundelsen, Gud giver for hviledagen. Logikken er, at Gud hvilede på den syvende dag i skabelsesugen; derfor er den hellig, og derfor skal mennesket også hvile. Men ud over hviledagen handler budet også om de seks dage, der går forud: arbejdsdage. Og her bliver samme logik benyttet. Gud skabte (dvs. arbejdede) i seks dage, og derfor har mennesket seks dage til sit arbejde.

Tankegangen i budet er altså, at mennesket i sin ugerytme *efterligner* Gud i hans skabelsesuge. Det lyder måske absurd, men i den større sammenhæng giver det god mening. Vi er skabt i Guds billede og indsat på jorden bl.a. for at dyrke og herske. Desuden kalder Gud os til at ligne ham (Ef 5,1).

Derfor tror jeg, at vores efterligning af Gud ikke bare sigter til en *vekslen* mellem arbejde og hvile, men også om en delvis efterligning af, hvad selve Guds arbejde består i.

Når vi passer, anvender og benytter os af jorden og dens resurser, har det en dimension, som ligner Gud: Vi skaber. Ikke af intet, som Gud gjorde det. Men ved kreativitet, innovation og nysgerrighed, når vi udvikler, opdager og opfinder alt muligt, der gavner menneskers liv på jorden. For at være helt konkret: Den evne har givet os alt fra asfalt til smartphones; to ting, der gør de flestes hverdag betydeligt nemmere og behageligere.

Når det gælder *hvilen*, skal vi lige samle en tråd fra forrige afsnit op. Sagen er, at selvom vi skal

Anders Zoll Landkildehus,
f. 1996

Stud.theol. og redaktør af
TilLiv.dk
al@noorea.dk

FOTO: PEXELS

Tankegangen i det tredje bud er, at mennesket i sin ugerytme efterligner Gud i hans skabelsesuge.

hvile, fordi Gud hvilede, skal vi ikke hvile, som Gud hvilede.

Ligesom Gud ophørte med sit "arbejde", skal menneskers hvile også være kendetegnet af et ophør af vores arbejde. Nøgleordet er *shabbat* (at ophøre). Vores hvile og Guds hvile har altså som fællesnævner *et ophør* af arbejdet.

Men Gud lægger et andet *indhold* i vores hvile end i sin egen. Det gør han ved at *hellige* hviledagen.

Sagt på en anden måde: Når Gud hviler, *ophører* han med at skabe og påbegynder at opretholde. Når vi hviler, *ophører* vi med at arbejde, og vi påbegynder noget nyt og andet, der er helligt Gud, dvs. forbeholdt ham på en særlig måde.

Det betyder, at hvilen i almindelighed og *hviledagen* i særdeleshed er ment til at søge Gud, møde ham i hans ord og mindes hans frelse.³

Og nu må vi godt finde vores egen, intuitive forståelse af *hvile* frem igen. For udover at hvi-

len er designet til at søge Gud i hans ord, er den også egnet til netop at slappe af og restituere. Det er faktisk i fokus, når sabbatsbuddet senere uddybes: Du skal "holde fri, for at din okse og dit æsel kan hvile, og din trælkvindes søn og den fremmede kan puste ud" (2 Mos 23,12). Konteksten med æsler og trælle er en anden end vores egen, men princippet er tydeligt: Psykisk og fysisk restitution er en del af Guds omsorg for os – og indgår i begrebet *hvile*.

Arbejde kan være mange ting

Ny Testamente (NT) slår hovedet på det teologiske søm, når det gælder arbejde og hvile. Her vil vi kort se på to forhold, inden vi samler hviletråden op.

For det første anser Paulus arbejde som noget positivt og noget, der skal gøres "i Herren" (Kol 3,17). Han arbejder selv for føden, og han kritiserer decideret dovenskab (2 Thess 3,6-12).

For det andet er NT med til at udfylde de for-

Psykisk og fysisk restitution er en del af Guds omsorg for os – og indgår i begrebet hvile.

holdsvis brede rammer, som skabelsesberetningen gav til forståelsen af arbejde i bibelsk forstand. Allerede her var det tydeligt, at arbejde ikke kun er lønnet arbejde i en 37 timers arbejdsuge. Men NT giver konkrete eksempler: arbejde for at forsørge sig selv og sine nærmeste, praktisk arbejde i hjemmet, at passe familien (fx børn eller ældre), at invitere folk indenfor.

Arbejde i bibelsk forstand handler altså bl.a. om at tage sig af sig selv og/eller sin næste. Noget, der især er mulighed for i hjemmet og i et job (1 Kor 7,17-24. 1 Tim 5,8-10.14. Tit 2,4f).⁴

Og hvis jeg selv skal tilføje et par eksempler: At tømme skraldespanden i køkkenet er arbejde – for det kommer mine bofæller til gavn! At forske i insekter i Amazonjunglen er arbejde – for det udforsker skaberværket, og det bidrager til menneskehedens samlede viden. Og så er der alt derimellem: være medlem af skolebestyrelsen, lave sine afleveringer i gymnasiet, bage småkager til bibelkredsen eller opfylde forpligtelserne som kontanthjælpsmodtager.

En sjælesørgerisk kommentar er her på sin plads: Bibelens tale om arbejde gælder mennesker på et generelt plan. Og pointen er ikke, at arbejde er lig med identitet, eller at det skal være et uopnåeligt ideal, der får utilstrækkelighedsfølelsen til at nage. Det er heller ikke meningen, at vi skal slide os op. For arbejdskapaciteten og -indholdet varierer fra menneske til menneske, fra tid til anden og fra livssituation til livssituation. Og det er helt okay.

Vi må hvile på vej til den endelige hvile

NT udvider også vores forståelse af *hvile*. Her er særligt Hebræerbrevet 3,7-4,11 relevant: Der venter en sabbatshvile for Guds folk (4,9). For

at forstå det i sin rette helbibelske sammenhæng bliver vi faktisk nødt til at tage et lille spring tilbage til GT.

Ovenfor så vi, at der er en forskel på Guds hvile og menneskers hvile. Menneskets hvile har sin begrundelse i Guds hvile, men *karakteren* er en anden. Det er sådan set stadig rigtigt, men sagen er, at der egentlig er en dyb sammenhæng mellem Guds hvile og os. Guds hvile er ikke blot forbeholdt Gud. Det er noget, han vil have os ind i.

Guds ultimative hvile står grundlæggende for fred og velsignelse – en situation, hvor alt er i skønneste orden. Gud ønsker, at vi skal leve i hans hvile, hvilket var tilfældet inden syndefaldet (og stadig er målet).

Vi ser fx, at israelitternes mål under ørkenvandringen er Kana'ans land, som Gud har valgt til hvilested for sig selv og for sit folk (5 Mos 12,6-11). Efterhånden som vi læser mere af GT, bliver det klart, at Kana'ans land aldrig blev det fuldkomne hvilested for Guds folk. I nogen grad skete det under kong Salomo, som Gud ville skaffe fred til alle sider i landet (1 Krøn 22,9), men den ultimative fred og hvile udeblev. Esajas' Bog bekræfter, at freden og hvilen er målet for Guds folk (11,10; 32,15-18).

Når vi så når frem til NT og versene fra Hebræerbrevet, ser vi enden af den røde tråd: Hvilens absolutte betydning bliver bekræftet. Her skal *hvile* dog ikke forstås som den ene del af en sund menneskelig rytme, men som den endelige hvile – Guds hvile, der stadig er målet for Guds folk.⁵

Og på vej mod den endelige hvile kan vi frimodigt arbejde til gavn for os selv og andre mennesker. Vi kan hvile for at restituere, søge Gud i hans ord og se frem mod den endelige hvile. ■

- 1 Jens Bruun Kofoed: *Konge, præst og gartner*, Kolon 2016, s. 39-40
- 2 Christian Canu Højgaard: [tilliv.dk /artikel/hviledagen-er-skabelsens-hoejdepunkt](http://tilliv.dk/artikel/hviledagen-er-skabelsens-hoejdepunkt)
- 3 Aksel Valen-Sendstad: *Kristen Etik*, Lohses Forlag 1991, s. 122. Hvorvidt sabbatsbuddet gælder i dag, kan vi ikke komme grundigt ind på her. Det klassiske, lutherske svar er: Den bestemte dag er afskaffet som bud, men princippet om regelmæssig hvile i bibelsk forstand er stadig gældende. Se fx <https://www.foross.no/hva-tror-vi/en-kristens-forhold-til-sabbaten>
- 4 Den "kristne" tjeneste er også arbejde i bibelsk forstand. Det betyder fx, at præsten ikke ærer Gud mere end den frivillige juniorleder eller elektrikeren. At den "kristne" tjeneste i og ud fra menighedens sammenhæng så også har andre, uundværlige sider, må høre en anden artikel til.
- 5 Jens Bruun Kofoed: *Konge, præst og gartner*, Kolon 2016, s. 32-34

TEMA

Muskeltjek

AF LISE KJELDEN

*Hvordan finder vi balance mellem **at være** og **at gøre** i hverdagen?*

Lise Kjeldsen, f. 1970

Psyko- og familierapeut
lvkjeldsenterapi@gmail.com

I mit arbejde som terapeut møder jeg i stigende grad flere, som ikke oplever sig gode nok, ikke oplever at slå til, men oplever sig slidte og udtrættede. Det kan være almenmenneskeligt eller åndeligt – eller begge dele.

Samfundsmæssigt og måske også menighedsmæssigt er udmattelse på en måde blevet det nye statussymbol, og selvværd måles i produktivitet. *Hvem jeg er*, er for mange af os blevet afhængig af, *hvad jeg præsterer*. *Jeg er*, hvad jeg *gør*. Og hvis selvværdet og identiteten bliver afhængig af min præstation, er den naturligvis temmelig skrøbelig og udmattende at opretholde.

Derfor vil vi se lidt på, hvordan vi egentlig kan finde balancen mellem *at være* og *at gøre* i hverdagen.

Jeg er nogen, inden jeg gør noget

Magnus Malm skriver i bogen *Vejviser*, at mennesket oprindeligt havde en uproblematisk og selvfølgelig identitet som skabt i Guds billede,

og dets opgave med at forvalte jorden var noget, der naturligt fulgte af *at være* den, som det allerede var over for Gud. *At være* gik altså forud for *at gøre*.

I oprøret mod Gud rev jeg mig som menneske løs fra min sande identitet og blev fremmed over for Gud og mig selv. I stedet for *at være hjemme* hos mig selv begyndte jeg en bestandig søgen efter mig selv. Det, som jeg ikke er, forsøger jeg hele tiden at kompensere for ved *at gøre*: Livet står i minus, som det gælder om at tvinge over på plus ved at udføre de rette handlinger. Jeg vil gerne retfærdiggøre mig selv og gøre mig fortjent til både Guds og menneskers anerkendelse.

Det er imidlertid ikke mine *gerninger*, Gud spørger efter, men mig selv! Det er dig og mig, han ønsker fællesskab med, og ikke vores ”fromme” gerninger.

I Guds øjne er jeg *nogen*, inden jeg *gør noget*. Heldigvis er Guds bogføring også her helt anderledes end vores, og det er værd at holde sig

for øje, når vi får så travlt både menneskeligt og åndeligt med ting, vi synes, vi bør, skal eller er nødt til.

Vi har lov til at hvile. Der er fred og hvile i det frisættende evangelium, for det sætter os fri fra jagten på at slå til og flytter os over i en position, hvor vi over for Gud slår til uanset hvad, når vi stoler på Jesu stedfortrædende gerning, for der afhænger det ikke af, hvad jeg gør, men hvad Jesus har gjort for mig.

Med tanke på *opgaver* i fx hjem og menighed tror jeg også, det er vigtigt at *være*, før vi begynder at *gøre*. Ellers kan vi let komme til at havne som farisæere, der går op i at opbygge en ydre facade af åndelighed og "rigtighed," som skal imponere Gud og mennesker.

Dermed glemmer vi at lytte til Guds stemme og til vores indre signaler som træthed, tvivl og behov af forskellige slags. Så bliver ydersiden vigtigere end indersiden, og vi kommer til at bevæge os fra ærlighed til falskhed og facade.

Det er *mit* ansvar at komme til Gud med tingene, sådan som min inderside virkelig ser ud – uden facade. Og det er *Guds* opgave og løfte, at han vil forvandle det, jeg kommer med.

Styrkemusklen

Men hvordan finde en balance mellem at være og gøre? Hvordan kan vi navigere i livet, så vi ikke udtrættes og nedbryder os selv, og så vi samtidig ikke forsømmer eller svigter vores kald/opgaver/forpligtelser?

I terapirummet arbejder jeg med et begreb, jeg kalder *styrkemusklen*. Sundhedsuddannede fagfolk vil nok indvende, at vi ikke har sådan en muskel, men den, jeg tænker på, sidder i sindet. Det er den, vi trækker på, når der er noget, vi skal, bør eller er nødt til. Og den har ofte en indre stemme, der siger: Tag dig sammen, nu må du lige stramme op! Den er nært knyt-

FOTO: PEELS.COM

tet til det, vi *gør*.

Egentlig er det en god og nødvendig muskel, som hjælper os til at kunne præstere, også når vi ikke er motiverede eller har lyst til den opgave, som ligger foran og kalder på os.

Men ligesom andre muskler i vores krop kan den overbelastes. Hvis vi trækker i den for hårdt og for vedvarende og uden plads til restitution, kan det resultere i stress, angst eller depression. At musklen på en måde sprænges og ikke længere er funktionsduelig. Selvom vi trækker i den og siger: "tag dig nu sammen" til os selv, er det, som om kroppen ikke vil adlyde mere.

Sårbarhedsmusklen

Ligesom ryg og mavemuskler helst skal arbejde sammen om at holde skelettet,

Med tanke på opgaver i fx hjem og menighed kan vi let komme til at gå op i at opbygge en ydre facade af åndelighed og "rigtighed," som skal imponere Gud og mennesker.

Hvordan kan vi navigere i livet, så vi ikke udtrættes og nedbryder os selv, og så vi samtidig ikke forsømmer eller svigter vores kald/opgaver/forpligtelser?

Denne artikel kan du høre oplæst

Find "Budskabet" der, hvor du plejer at lytte til podcast.

Kan også findes via budskabet.dk eller norea.dk/podcastoversigt.

har styrkemusklen også en komplementær muskel, som helst skal være i form. Jeg kalder den *sårbarhedsmusklen*. Det er den, som på en måde skal sikre, at jeg ikke glemmer restitueringen.

Dens stemme er ofte noget i retning af: Jeg er ked af det; jeg kan ikke det her lige nu; jeg har brug for hjælp; jeg har brug for en pause osv. Den udtrykker indersiden – vores indre tilstand. Den siger noget om den, jeg er, og om, hvordan jeg har det.

Lige netop den evne til at udtrykke, hvordan vi har det, og ikke alene udtrykke, hvad vi præsterer, er vanskelig for mange af os og forbindes desværre ofte med svaghed. Tendensen i samfundet er heller ikke i tråd med at vise sårbarhed: Kun det perfekte er godt nok og værd at dele og høster anerkendelse.

Jeg tænker, det er en tendens, vi skal have stor opmærksomhed på, fordi perfektionismen lærer os at sætte andres meninger om os selv højere end både Guds tanker om os og vores egne tanker og følelser. Det lærer os at præstere, behage og bevise over for andre mennesker. Det kan endda snige sig ind i vores trosliv, så vi også her fejlagtigt tror, at vi skal præstere, behage eller bevise noget over for Gud. Og det giver selvsagt et enormt træk i styrkemusklen.

Vi knokler og knokler for at passe ind på studiet, på arbejdspladsen, blandt vennerne og måske også i menigheden, men

kan alligevel stå med følelsen af ikke at høre til eller være god nok. Og der er forskel her. *At høre til* er at blive accepteret for at *være sig selv*. *At passe ind* er at blive accepteret for at *være som alle de andre*.

Det *sunde* træk i styrkemusklen er derimod forbundet med sårbarhedsmusklen: Hvad bor der i mig lige nu? Hvordan kan jeg passe på mig selv? Hvordan kan jeg være ærlig om, hvad jeg kan sige ja til af opgaver, og hvad jeg må sige nej til lige nu? Hvad har jeg brug for, så jeg ikke spreder et trykkende krav til mig selv og andre om, at man altid skal møde op og gøre sin pligt – og i stedet sprede en smittende lyst til at tjene Gud, fordi jeg har "tanket op" hos ham?

Balancen mellem de to muskler

Ligesom styrkemusklen overbelastes, når vi siger for meget ja, kan den også blive for utrænnet og på en måde slap og ugidelig: Vi siger måske for meget nej – ikke fordi vi ikke kan eller har evnerne eller kræfterne, men fordi vi ofte hellere vil ligge på soldækket og nyde end være besætning og yde med hver vores opgaver på "menighedsbåden".

Vi siger måske kun ja til det, vi har lyst til, eller til opgaver, hvor vi kan høste anerkendelse eller opnå en form for profit. I stedet for at sige for meget ja, siger vi her for meget nej – hvilket også kan føre til skader (dyrkelse af egoet).

I Ordsprogenes Bog 3,27 står der: "Hold ikke et gode tilbage fra den, som har brug for det, når det står i din magt at yde det."

Verset indrammer på fineste vis balancen mellem de to muskler. Her lægges der både vægt på ansvaret for at yde en indsats, men også på, at man kun kan bruge de resurser, man reelt har lige nu.

Måske er det tid til muskeltjek i dit liv: Siger du for meget ja? Eller siger du måske for meget nej? ■

TEMA

Hvor finder vi hvilen?

AF PER BØNDERGAARD

Vi kan nemt ende som Martha, der ikke havde tid til at sætte sig og lytte til Jesus.

Indimellem hører man folk "prale" af, at de altid er "på" og arbejder vildt mange timer. Jeg har hørt ledere, der snakker om at have to hjemmearbejdsdage om ugen – lørdag og søndag. Og de mener det ikke som en joke.

Der er mennesker, der har svært ved at holde fri fra arbejde og andre gøremål. Men Gud har tænkt, at vi skal hvile, da han allerede fra skabelsen af gjorde den syvende dag til fridag – til hviledag. Hvad mon det betyder i praksis?

Mennesker og livsfaser er forskellige

Jeg erkender, at der er forskel på, hvordan man holder fri. Nogle kobler af ved at hoppe på mountainbiken og køre en tur i skoven eller smutte ned i Fitness og prøve de fleste maskiner. For dem er det en form for "hvile" fra en hverdag med job, familie, menighed og alt det andet, vi har i vores hverdag.

Andre skal gerne opleve sofaen eller lænesto-

len omfavne kroppen for at mærke hvilen. Hvad de så laver imens, er ikke så afgørende. Om fokus er på en skærm, en telefonsamtale, noget strikketøj eller en god bog, er underordnet. Andre nyder stilheden ved en gåtur i skoven alene eller ved noget andet, hvor de bare er sig selv.

Jeg er overbevist om, at vi alle har brug for hvile, brug for at koble af fra det, der fylder vores hverdag og dermed vores sind. Uanset om det er skole, arbejde eller familieforpligtelser, skal vi hvile.

Hvilken form for hvile der er bedst for dig, ved du nok selv noget om, da vores behov for hvile/pauser er forskellige. Vi er individuelle mennesker, som ikke har fået de samme ressourcer givet af Gud.

Hertil kommer, at livsfaserne også påvirker, hvilke og hvor mange pauser der nødvendige eller mulige.

Teenageren har måske ikke så mange for-

Per Bøndergaard, f. 1970

Erhvervs- og landbrugsrådgiver
Fritidsprædikant i LM
jpbondergaard@gmail.com

Jeg tænker nogle gange, at Martha var forud for sin tid, eller at tiden dengang ligner i dag. Vi har ofte noget, vi lige skal have lavet først.

pligtelser, men omverdens forventninger og mange tilbud gør, at det kan være svært at finde tid til hvile. For småbørnsforældre kan en kop kaffe kl. 20.30 – når børnene sover, og køkkenet er nogenlunde opryddet – være den bedste hvile, der kan opnås: Det bare at sidde og lave ingenting kan være ren afslapning.

Gud udruster os – også til hverdagen – så vi kan klare børn, job, menighed og meget mere i perioder af vores liv.

Men det er altså nødvendigt at hvile i alle aldre og livsfaser. Det gælder både fysisk hvile af kroppen, men lige så meget mental hvile fra hverdagens opgaver og verdens ”larm”. Hvile i form af at lave noget andet, end man ellers gør.

Lyttetid må prioriteres

Hvis ikke vi prioriterer at koble af fra hverdagens gøremål, ender vi med heller ikke at have tid til at være stille med Gud. Og det har vi alle brug for. Jeg ved godt, at her spiller livsfaserne også ind. At det ikke altid lykkes, kender jeg alt for godt, men tiden med Guds ord bør prioriteres gennem hele livet.

For uanset alder kan vi nemt ende som Martha fra Betania, der ikke havde tid til at sætte sig ved Jesu fødder sammen med sin søster Maria.

Det var jo ikke, fordi hun ikke ville. Det var ikke, fordi hun ikke vidste, det var vigtigt at gøre. Men hun skulle lige gøre noget færdigt

først. Jeg tænker nogle gange, at Martha var forud for sin tid, eller at tiden dengang ligner i dag. Vi har ofte noget, vi lige skal have lavet først. Så regner vi med, at vi får tid til at ”sidde ved Jesus fødder” senere.

Jeg er blevet så glad for den beretning med årene, for Jesus skælder ikke Martha ud for at lave noget. Han beder hende huske på det vigtige, det nødvendige, nemlig at høre ordet. At tage sig tid til at stoppe op og bare lytte til Guds ord og derigennem blive fyldt op med evangeliet til frelse.

Der er masser af ting, der skal laves i vores hverdag, i vores familie, i vores menighed, og hvis ikke det bliver gjort, er der noget, der ikke fungerer. Jesus siger ikke, at tingene ikke skal gøres. Men han siger, at vi skal tage os tid til at hvile fysisk og åndeligt – ved bare at tage imod.

Der kan være ting i vores liv, der fylder og tager energien, fx helbred, sorg eller rigelige opgaver. Men midt i det siger Jesus selv, at vi skal stoppe op og hvile. Og han tilbyder stedet til det: ”Kom til mig, alle I, som slider jer trætte og bærer tunge byrder, og jeg vil give jer hvile” (Matt 11,28).

Snak med Jesus

Jeg sammenligner det med en sofa; den bedste, jeg kender. Sådan en har Jesus stående, og der må jeg komme og lægge mig ned og hvile, når jeg bliver træt og føler mig slidt. Han siger ikke, at han vil fjerne alt det svære, trælse og ubehagelige i mit liv. Han tilbyder bare, at jeg må hvile på hans sofa. Jeg må sætte min ”rygsæk” ned ved siden af sofaen. Min ”rygsæk” med alt det, der gør mig træt og fylder mit hjerte og sind som store byrder. Alt det må jeg placere på gulvet ved siden af sofaen.

Jeg kan så bruge tiden på sofaen til at snakke med Jesus om det, der tynger. Men det er uden et løfte om, at ”rygsækken” er tom, når jeg går igen. Men Jesus tilbyder et sted at hvile til dig og mig, fordi han ved, vi har brug for det.

Hvor finder du hvilen? Det spørgsmål er vigtigt at overveje. Det gælder både fysisk og mentalt. Og ikke mindst åndeligt.

Maria var heldig, at Jesus rent fysisk kom for-

FOTO: PEXELS.COM

Forestil dig, at Jesus har en sofa stående, hvor du må komme og lægge dig ned og hvile, når du bliver træt og føler dig slidt.

bi hendes hjem, så det var nemt at sætte sig ned og hvile ved Jesu fødder og samtidig bare lytte. Men jeg tror også, valget var nemt, fordi Maria var tryk i det, hun hørte, idet forkyndelsen passede til hende. Jesus har med sikkerhed været en fantastisk formidler og forkynder, der har haft evnen til at tale til alle.

Vores forkyndere er forskellige. En står meget stille, en anden taler højt, en tredje har Power-Point med hver gang osv. Og det er meget fint, for vi lytter og modtager lige så forskelligt, som de forkynder.

Men det vigtigste er, at vores menighed er et sted, hvor der lyder en sand forkyndelse. Et ord, der går til hjertet og måske udfordrer vores hverdagsliv, men som også efterlader os åndeligt udhvilet.

På samme måde er det vigtigt, at vi får tilpasset vores andagtstid, så den passer til hver enkelt af os og måske kommer til at opleves som en oase fra hverdagen. Som et tidspunkt, hvor vi kan komme tæt på Gud og Jesus og opleve åndelig hvile. Det giver samtidig Gud en bedre mulighed for at tale ind i vores liv.

Uden hvile brænder du ud

Jeg tror, vi bevidst skal prioritere de forskellige former for hvile i vores liv, altså både fysisk, mental og åndelig hvile. Vi skal finde ud af, hvordan og hvornår på dagen og ugen vi bedst kan lykkes med at få reel ro, så krop, sjæl og hjerte kommer i hvileposition.

Vi skal erkende, at livsfaserne indimellem styrer meget i vores liv, fx hvis man har små børn, eller hvis jobbet fylder meget i en periode. Men det gør bare prioriteringen endnu vigtigere. Måske skal du/I tage væk fra hverdagen på en miniferie. Måske skal børnene passes af venner eller bedsteforældre. Måske skal du sige fra over for dem i menigheden, der forventer, at du altid går foran. Måske skal du sige fra over for børn, venner, naboer eller andre og prioritere dig selv og din hvile.

Uden hvile brænder du ud. Derfor skal du begynde med at finde ud af, hvordan du fysisk, mentalt og åndeligt bedst får hvilet. For hvis ikke du ved det, kan du ikke prioritere det. ■

HORISONT

SPALTEN, HVOR REDAKTIONENS MEDLEMMER VIL FORSOGE AT SÆTTE AKTUELLE OG PRINCIPIELLE FORHOLD IND I EN STØRRE SAMMENHÆNG.

Skal vi sænke farten?

Til daglig kører jeg på motorvej, og der kan man ikke undgå at bemærke, at hastigheden er lavere nu, end den plejer. Der, hvor man må køre 130 km/t, er der nu flere og flere, som begrænser sig til 110 km/t.

Man begrænser sig for at spare brændstof. I nyhederne har man kunnet læse adskillige artikler om sammenhængen mellem hastighed og brændstoføkonomi for benzin- og dieselmotorer. Ifølge FDM forbruger bilen 20 % mere brændstof ved 130 km/t end ved 110 km/t. Der udbydes endda kurser i, hvordan man bedst kører brændstoføkonomisk.

Motivationen bag er brændstofpriserne, som i løbet af året er steget mærkbart. Motivationen er altså økonomisk. Der er ellers også mange andre gode grunde til at spare på brændstof. Nærmest hver dag møder vi fx informationer om miljøpåvirkningen af den ene eller anden art. Men det har ikke fået os til at sænke farten på motorvejen de sidste mange år. Det kunne benzinpriserne til gengæld klare på et par

måneder.

Det er bemærkelsesværdigt, hvor effektivt økonomien styrer vores adfærd.

Jeg blev overrasket over, at brændstofpriserne hurtig stigning så tydeligt lod sig aflæse i vores adfærd på motorvejen, mens det samme næppe kan siges om hensynet til miljøet. Vi vil jo ellers helst tænke om os selv, at det ikke er pengene, der styrer os, men os, der styrer pengene.

Det har ført mine tanker videre: Er der mon også andre steder eller områder, hvor vi bør sænke farten? Og er det økonomien, der skal bestemme det?

Hvilke faktorer skal være adfærdsregulerende i mit liv? Der er ingen tvivl om, at økonomiske hensyn er adfærdsregulerende, og det skal de nok egentlig også være – ellers ender vi med et helt uansvarligt forbrug. Men hvad skal vi ellers lade os styre af?

I relation til hastighed og fart vil jeg her bringe en tanke op: Lad os sænke farten lidt i vores liv!

Det er bemærkelsesværdigt, hvor effektivt økonomien styrer vores adfærd.

Jeg argumenterer ikke nødvendigvis for et selvforsynende landbrug på Samsø. Men i stedet vil jeg tale for, at vi indimellem sænker farten. Vi skal ikke køre med over 100 km/t alle ugens dage. Lad os øve os i at holde hviledagen hellig. Så vi minimum en dag om ugen kører ned i gear, sådan som vores Gud i sin omsorg har tænkt.

Der er ikke nogen fast opskrift på, hvordan vi holder hviledagen hellig. Men tag snakken i familien eller sammen med bibelstudiegruppen eller gode venner. Tal om, hvad der er bestemmende i dit liv, og hvad du bemærker i de andres. Hvad er bestemmen- de for din adfærd? Hvad bestemmer over din prioritering af tid?

Helene Schou Andersen

At være woke er kort fortalt at være blevet opmærksom på uretfærdighed og forsøge at bekæmpe den.

Woke, vakt, eller vågende?

Woke er et relativt nyt ord i det danske sprog. Jeg støder ofte på det i medierne. En af de interessante ting ved begrebet er, at nogle er stolte af at have det som "titel", mens det for andre er et nedsættende skældsord.

Woke kommer fra engelsk og er egentlig datidsformen af *Wake*, som betyder *vågne* eller *blive vækket*. Men som de fleste nok er klar over, bruges ordet nu i sin helt egen betydning på dansk:

"Ordet woke er et identitetspolitisk og aktivistisk begreb, som betegner en oplevet social, køns- eller racemæssig uretfærdighed. Wokeness, eller det at være woke, signalerer en social bevidsthed og en politisk opmærksomhed på bestemte samfundsgruppers privilegier og undertrykkelse af andre grupper" (denstoredanske. lex.dk).

At være *woke* er altså kort fortalt at være blevet opmærksom på uretfærdighed og forsøge at bekæmpe den.

Jeg vil her forsøge at sætte det over for to andre ord i samme familie og pege på nog-

le ligheder og en stor forskel.

Et af de andre ord er *vakt*. Det bliver ikke brugt så ofte i dag. Men i kristne kredse blev ordet brugt om det menneske, der ved at høre Guds ord var blevet opmærksom på sin egen synd og på, at det over for Gud stod strafskyldigt. Den *vakte* vil så derfra ofte forsøge at gøre noget ved det og kæmpe for at slippe af med synden.

At være *vakt* er altså kort fortalt at være blevet opmærksom på uretfærdighed og forsøge at bekæmpe den.

Det sidste ord i familien, jeg vil trække frem, er ordet *vågende*. Det møder vi (forhåbentlig) af og til i de kristne menigheder.

Jesus opfordrer adskillige gange sine disciple til at våge. Han ved nemlig, at vi står i fare for at falde åndeligt i søvn og miste troen: "Husk derfor, hvorledes du tog imod og hørte; hold fast ved det, og omvend dig! Hvis ikke du våger, kommer jeg som en tyv, og du ved ikke, hvilken time jeg kommer over dig" (Åb 3,3).

Når man våger, forsøger man at holde sine øjne rettet mod Jesus, så man ikke skal gå fortabt. Den *vågende* har fået lov at se, at Jesus Kristus har båret al verdens synd. Og han, der har betalt for den med sit blod og er opstået igen, siger til alle mennesker: "Den, der hører mit ord og tror ham, som har sendt mig, har evigt liv og kommer ikke for dommen, men er gået over fra døden til livet" (Joh 5,24).

At være *vågende* er altså kort fortalt at være blevet gjort opmærksom på uretfærdighed og på, at der er én, der én gang for alle har overvundet den.

Det er godt at være opmærksom på uretfærdigheden i samfundet og godt at ville bekæmpe den. Men i *Wokeismen* er det en selv, der bestemmer, hvad der er rigtigt og forkert. Tidsånden og den enkeltes følelser er målestokken. Og det fører ikke frem til nogen rigtig retfærdighed.

Det er også godt at ville bekæmpe uretfærdigheden i sit eget liv. Men når den *vakte* forsøger ved egen kraft at

overvinde synden og opfylde Guds bud, vil det aldrig lykkes, men enten ende i nederlag eller selvbedrag.

Hvis den *vakte* derimod erkender, at han ikke kan overvinde synden, er der håb, for så kan Jesus komme til med evangeliet.

Det er afgørende, at vi først har ladet Jesus rense os for al uretfærdighed. For først da vil vi kunne virke der, hvor han sender os.

Våg derfor.

Steffen Juul Pedersen

FOR TROEN

Slutningen, der farver historien

AF MANUEL VIGILIUS

Gud vil lære os at stole på ham, som har fuld og hel viden om alt, som er sket, og som skal ske.

ARTIKLEN ER DEN FJERDE OG SIDSTE I EN ARTIKELSERIE, HVOR MANUEL VIGILIUS GIVER OS ET INDBLIK I DE FØRSTE FEM KAPITLER I JOHANNES' ÅBENBARING OG PEGER PÅ BUDSKABETS AKTUALITET.

Længe før James Bond gjorde vendingen "For Your Eyes Only" (1981) til folke-eje, brugte amerikanske militærfolk vendingen for at indikere fortrolighed. "For your eyes only" betegnede materialer eller informationer, som var forbeholdt nogle ganske få, betydningsfulde personers øjne. Det kunne fx være præsidenten, højtrangerende officerer eller laverangerende agenter, som havde brug for en bestemt viden for at kunne udføre deres mission efter målet. Det var planer og detaljer, som ikke skulle falde i fjendens hænder, fordi de kunne misbruges.

Det var dog ikke det amerikanske militær, der opfandt selve fænomenet. Det har været kendt, siden de første mennesker satte deres fødder på Guds grønne jord. Fra evighed af har Gud siddet inde med fortrolig viden: planer for fremtiden; vejen til sejr.

Nogle af de informationer har vi mennesker umiddelbart adgang til, mens andet er skjult for (nogle af) os og for Guds modstander, Satan. Ikke engang Jesus havde adgang til alle detaljerne, da han levede som menneske her på jorden (Matt 24,36).

Det har Gud sine grunde til, og de er strategiske. Ud over at forholde fjenden oplysninger handler det også om at beskytte os fra hovmod. Det minder os om vores begrænsninger og afhængighed af Gud. Han vil lære os at stole på ham, som *har* fuld og hel viden om alt, som er sket, og som skal ske.

Til gengæld viser Gud os, der tror på ham, tillid og fortrolighed. Giver os den indsigt, vi virkelig har brug for – for at bevare troen, håbet og modet og for at udføre de opgaver, vi har fået fra ham.

*Det er, som om Gud vil råbe
det ind i de kristnes ører:
"Jeg sidder på tronen!"*

Det er noget af det, vi får i Johannes' Åbenbaring 4-5 (og resten af bogen).

Tronen

Her ændres fokus. I kapitel 2-3 har Jesus diagnosticeret, opmuntret og formanet de første menigheder. Nu får vi så et indblik i den usynlige, men ultimative virkelighed – og planen for fremtiden: "Derefter så jeg, og se, der var *en åben dør ind til himlen*; og den røst, jeg først havde hørt tale til mig, og som lød som en basun, sagde: »Kom herop, så vil jeg vise dig, *hvad der siden skal ske*»" (Åb 4,1).

Det første, Johannes formidler til os fra denne virkelighed, som vi ikke har adgang til med vores medfødte sanser, men kun kan "se" ved Helligåndens kraft, er et ærefrygtindgydende billede af Guds majestæt.

Hele kapitel 4 er faktisk som en 3D biografoplevelelse med THX Ultra-lyd skruet op for fuldt skrald, der råber: "Majestæt!"

"Fra tronen kom der lyn og brag og torden ... Hellig, hellig, hellig ... pris og ære og tak til ham, der sidder på *tronen*" (v. 5, 8 og 9).

"Tronen" er som et omkvæd. Ikke mindre end 12 gange bruges ordet her. *Tronen* optræder 62 steder i NT; Johannes står for de 47!

Det er måske ikke noget, vi umiddelbart kan relatere til i dag. Konger, dronninger, kroner og troner er ceremonielle alene. Men for Johannes og hans modtagere var den et stærkt og aktuelt symbol: Den stod for Kejseren. Jordens mæg-

tigste magt, Romerriget. Den øverste myndighed. Den totale dominans.

Det afgørende spørgsmål

Hvem sidder på tronen? Det er egentlig det afgørende spørgsmål, både i verden, i livet og i hjertet: Hvem har magten? Hvem træffer den endelige afgørelse? Hvem styrer showet?

På Johannes' tid var menighederne få, svage, spredte og lidt forpjuskede, og mild til midelsvær forfølgelse af de kristne var bredt accepteret. Johannes er, mens han skriver, selv forvist til en ø.

Hvad havde de troende brug for?

Ikke forklaringer eller opmuntringer til at stole på deres egne resurser. Som citeret i den første artikel i denne serie: "En kirke med ryggen mod muren, der kæmper for sin overlevelse, har brug for mere end moralsk oprustning og fromme formaninger. Den har brug for at *se Jesus*" (John Stott i *What Christ Thinks of the Church*). Eller som i dette tilfælde: ... se Gud selv, siddende på tronen.

Det er, som om Gud vil råbe det ind i de kristnes ører, så de bliver "chokket ud" af deres panik eller paralyse: "Jeg sidder på tronen! I har ikke kontrol – det har jeg. Og det kan ingen og intet ændre på. Forstå det nu!" Uanset hvad der sker, uanset omstændighederne.

Gud sidder ned

Hvordan med os i dag? Vi er jo ikke længere så få og små. Kristne i Danmark og resten af Vesten har forholdsvis mange resurser og buler af penge. Vi bliver ikke udsat for forfølgelse.

Alligevel er det ikke sejrstemning, vi møder i menighederne. Nærmere en følelse af tilbagegang og svaghed.

Uanset om dét er berettiget eller ej, har vi først og fremmest brug for det samme som de første menigheder: ikke bortforklaringer af problemerne eller henvisninger til vores egne stærke eller svage resurser – men et syn af Gud på tronen:

- Uanset hvad der sker – Gud er på tronen.
- Uanset hvad du hører og ser med dit biologi-

Manuel Vigilius, f. 1970
Kommunikationschef i COWI
mvigilius@gmail.com

Gud er den øverste myndighed. Han sidder på tronen, og derfra kan han overskue, styre og regere den verden, han har skabt, uden at løfte en finger, alene med sin viljes kraft.

ske øje – Gud er på tronen.

- Uanset hvilke skrækscenarier Satan ruller op for dit indre blik, i dit private liv og for kirken – Gud er på tronen.
- Uanset hvad der vil ske i de kommende år – Gud er på tronen. Og der har han tænkt sig at blive siddende.

Og ja, han *sidder ned*. Han fistrer ikke omkring som en fortravlet husfar eller husmor, der har svært ved at nå alting til tiden. Han er ikke presset, ikke stresset, ikke bekymret eller urolig. Han sidder ned på tronen, og derfra kan han overskue, styre og regere den verden, han har skabt, uden at løfte en finger, alene med sin viljes kraft:

”Du har skabt alle ting, af din vilje blev de til og blev skabt” (4,11). En verden med otte milliarder mennesker med hver sin livstråd. Et

univers med flere hundrede milliarder galakser med hver flere hundrede milliarder stjerner – langt flere end der er sandkorn på hele jorden! Samt evt. andre ukendte verdener og universer, som det kan have behaget Gud at skabe, og som vi ikke ved noget om.

Alt det ”bærer han med sit mægtige ord” (Hebr 1,3).

Hånd i hanke

Og i sin hånd holder han ”en bogrulle”. Det er planen, tegningerne til for- og fremtid, til slutspillet og den endegyldige sejr. Alt, hvad der er sket, og alt, hvad der vil ske. Han har alle tider og alle ting og begivenheder i sin hånd.

Der er intet – intet – af det, som er sket, der var eller er uden for hans kontrol: Fra skabelsen af himlen og jorden til kosmiske eksplosioner og ødelæggelser. Fra bryllupper og undfangelser og fødsler til pest, plager og pludselig død. Fra jubel til depression.

Det er bestemt ikke alt, hvad der sker, der er udtryk for Guds egentlige vilje, men der er intet, der har været eller er uden for hans viden og kontrol.

Det er svimlende og svært at fatte. Jeg forstår det ikke. Ikke fuldt ud i hvert fald. Der er noget dybt provokerende i denne bibelske sandhed. Og det går ud over denne artikels formål at behandle i nogen rimelig grad.

Men der er også en dyb trøst i billedet: Gud på tronen – med alle tider og ting i sin hånd.

”Han lader alt virke sammen til gode for dem, som elsker ham” (Rom 8,28), for han lader alle ting virke sammen i den klare plan, han har for slutspillet, som Djævelen hverken kender eller forstår og derfor heller ikke kan hindre (Ef 1,11).

I sin omsorg har han givet os et indblik i ”sin viljes hemmelighed” om frelsen og de gode beslutninger, han selv har truffet (Ef 1,9), så vi dels kan være forberedt på det, dels kan finde trøst deri.

Det er ikke for alle, og det er ikke på grund af vores anlæg og egenskaber. Det er pga. Jesus, vi kan få indblik (Åb 5,5) – ikke i alt, men nok til, at vi ikke behøver blive overrasket, chokeret eller paralyseret, når der indtræffer globale pandemier eller skovbrande, oversvømmelser

og andre klimakatastrofer; eller krige og overfald på frie stater, terrorangreb, forfølgelser og frafald.

Og derfor lader vi os ikke skræmme. Vel ...?

Der er faktisk ikke nogen af de aktuelle kriser, som ikke er omtalt i Johannes' Åbenbaring. Intet kommer bag på Gud.

Den afgørende slutning

Og det bringer os til den anden hovedpointe og dybe trøst:

Jeg ved, at du kan li' en god historie – for det kan alle mennesker. Vi er ikke alle enige om, hvad en god historie er, men alle kan li' sådan en. Sådan er vi skabt. Gud har formet hele tilværelsen som en historie med en begyndelse, et klimaks og en slutning. Han formidler sig selv gennem et utal af historier. Og hans egen søn var en stor historiefortæller.

En histories begyndelse er vigtig, for her anslås fortællingens temaer. Her udstikkes kursen. Klimakset er også helt afgørende: Hvori består det? Her formidles fortællingens pointe. Helten (og skurken) er selvfølgelig også afgørende.

Men det vigtigste er alligevel slutningen. Både i et menneskes liv, i en bog og i Guds historie. Slutningen viser pointen. Den lyser tilbage på alt, hvad der er sket, og farver hele fortællingen.

Hvad slutter Guds historie med? Hvad er det for et *clou*, der ligger derude og skinner tilbage på både verdenshistorien og din og min historie?

Vi må læse både frem og tilbage i Bibelen for at finde svaret, men det er klart: Det ender med endegyldig, total og evig sejr over alt ondt. Trøst, heling, mening, liv og lys, kærlighed og glæde (Åb 21-22).

Det er tilværelsens fuldbyrdelse. Det er pointen. Og den skinner tilbage på alt, hvad der er sket.

Retfærdiggørelsen af alt, som er sket

Forfatteren Fjodor Dostojevskij havde et klart blik for det. Han kendte udmærket til livets mørke og smerte og menneskers grusomhed. Han var selv plaget af ludomani og epilepsi og

Gud fistrer ikke omkring som en fortravlet husfar eller husmor, der har svært ved at nå alting til tiden. Han er ikke presset, ikke stresset, ikke bekymret eller urolig.

af fangelejr, skinhenrettelse og angst. Men han havde tillid til Gud og Guds plan og virke. Som han lader en af sine fiktive karakter formulere det i romanen *Brødrene Karamazov*:

”Jeg tror, som et barn, at al lidelse vil blive helbredt og opvejet, at hele den menneskelige tilværelses ydmygende absurditet vil forsvinde som et latterligt drømmesyn ..., at ved verdens afslutning, i øjeblikket af evig harmoni vil der ske noget så vidunderligt, at det vil være tilstrækkeligt for alle hjerter; at der vil være soning for alle menneskehedens forbrydelser, af alt det blod, der er blevet udgydt; at det vil gøre det muligt *ikke alene at tilgive, men retfærdiggøre alt, hvad der er sket.*”

Hvad er det, der venter os? Hvad er det, der er så fantastisk og forløsende?

Det er Guds eget nærvær (Åb 21,3)! Foreningen med ham, som elsker os, og som vi elsker. Synet af Gud og hans søn, Jesus. Det er lyset fra hans ansigt, som skal forklare og forløse alt, hvad der er sket, helbrede og forvandle os (22,4f).

Jeg tror ikke, at det evige liv er en virkelighedsflugt. Jeg tror ikke, at livet her og nu er noget, der bare skal overstås. Derimod tror jeg, vi skal kunne se tilbage på *hele* vores liv – synder inkluderet, men i lyset af korset og evangeliet. Og først når vi ser *det hele*, kan vi se og fatte højden og bredden og dybden af Guds visdom og kærlighed.

Og dét er pointen. ■

Giver nåden os lov til at være uperfekte?

AF JENS OLE CHRISTENSEN

*Evangeliet er ikke et budskab om Guds **tilpasning** til vores synd. Det er derimod hans **tilgivelse**, der fastholder den høje overligger, men **giver** os den fuldkommenhed, vi ikke selv kan præstere.*

Jens Ole Christensen,
f. 1956

Sognepræst i Fredens-Nazaret
sogn, København
joc@km.dk

Vores sprog afslører os. Når man hører mennesker tale om, at "vi er uperfekte" eller lignende, er de i reglen på vej til at sige noget positivt om deres liv. Om at det er, som det er, og at det er godt nok.

Hvis man googler ordene *perfekt uperfekt*, får man øje på en podcastserie med Katrine Gisinger om "vores perfekt uperfekte liv" med over 25.000 downloads om måneden. Så vidt jeg kan finde ud af, handler den mest om mennesker, der kæmper mod såkaldt tykfobi, altså vil bekæmpe fordomme over for overvægtige mennesker.

Men det tankevækkende er, at *uperfekt* er et positivt ord.

Den slags sprog har også smittet af i kirkelige sammenhænge. I et interview med sognepræst Kristian Ditlev Jensen i Kristeligt Dagblad d. 15. juli 2022 taler han om "kernen i

kristendommen": "Det er at acceptere det uperfekte menneske. I stedet for at være en lovreligion, hvor man stræber efter at leve kosher eller halal, handler kristendommen om at leve med fejl."

Jeg tror, de fleste af os er tilbøjelige til at sige "ja og amen", når vi hører det: Guds nåde giver os lov til at være uperfekte og opleve os elsket, sådan som vi er. Først og fremmest elsket af Gud; men – når det fungerer bedst – også af andre mennesker.

Og så kan der alligevel begynde at gnave en lille orm. For rammer den sprogbrug præcist? Eller kan tanken om, at nåden giver os lov til at være uperfekte, i virkeligheden anvendes både på en sund og en usund måde?

Det spørgsmål vil jeg efterspore her i artiklen – i lyset af både skabelsen og genløsningen.

Artiklen har for det meste karakter af nogle –

Vores begrænsning er ikke en konsekvens af syndefaldet, men en del af den gode skabelse.

forhåbentligt bibelsk funderede – stikord til videre overvejelse for læsere.

Nå'e ja, ikke for at være smart: Det bliver uperfekt.

Det begrænsede menneske

Da jeg var en ung og ivrig KFS-evangelist, brugte jeg ofte udtrykket, at Gud skabte verden – og mennesket – *fuldkommen*; men at det gik i stykker i syndefaldet.

Meningen med det udtryk var god nok og et forsøg på at kommunikere nutidigt, men ordvalget var i bedste fald upræcist. Det havde været bedre at sige "syndfrit." For Guds nyskabte verden var ikke perfekt. Det ser vi alene af, at skabelsesberetningen forestiller sig en fortløbende proces i den skabte verden: "Bliv frugtbar og mangfoldige og opfyld jorden og underlæg jer den ..." (1 Mos 1,28).

Synden, døden og lidelsen var der ikke. Men verden var stadig under etablering, og vi mennesker fik en rolle med at udvikle den. Her skulle jorden dyrkes, der skulle oprettes menneskelige samfund, og der var plads til teknologiske landvindinger. Selv i skabelsen – og dermed før syndefaldet – var mennesket altså ikke uden begrænsninger.

Vi ser det også af et andet forhold før

syndefaldet. Vel var mennesket skabt i Guds billede; men det *var* ikke Gud. Tanken om at være som Gud var jo netop en del af oprøret mod ham. Med andre ord: Det syndfrie menneske var også begrænset.

Og når Adam og Eva blev Guds medarbejdere – medkonger – fik de netop ikke hele jorden som domæne, men en afgrænset have med et gærde omkring. Ordet *paradis* er persisk og betyder netop *det afgrænsede*.

Vores begrænsning er med andre ord ikke en konsekvens af syndefaldet, men en del af den gode skabelse. Fra skaberens hånd er vi begrænsede. Vi har kun ansvar, så langt som vi har "magt" eller kræfter (Ordsp 3,27). Vi har ikke kræfter til alt, og vi kan ikke tage ansvar for alt eller overskue alt.

Gud er universets konge. Vi er vicekonger med begrænset mandat. I den forstand – i skabelsesperspektivet – er bekendelsen til det uperfekte menneske bibelsk funderet og god.

Gud kræver fuldkommenhed

Men så er der en anden måde at hylde *det uperfekte menneske* på, som er mere problematisk – og hermed nærmer vi os frelsens perspektiv. Nemlig når det bruges til at slutte fred med synd og ondskab. Altså når det handler om det etisk uperfekte og bruges til at nedskrive klarheden i Guds bud.

Vi kan møde det i en talemåde, når et menneske har forsyndet sig. Måske især en leder eller en, som vi af andre grunde ser op til. Så kommer reaktionen: "Åh ja, så viste det sig, at han også kun var et menneske." Underforstået at syndigheden er en del af det grundmenneskelige, og det må vi leve med.

Den tænkning holder ikke for en gennemlysning fra Bibelen: Her sænkes overliggeren ikke. Gud mener sine bud, og han

ønsker, at de skal holdes: "Du har givet dine forordninger, de skal nøje overholdes" (Sl 119,4). Og derfor er det den onde begrænsning, når Paulus taler om, at han gør det, som han selv hader (Rom 7,15).

Jesus kan lægge overliggeren temmelig højt og siger i Bjergprædikenen: "Så vær da fuldkomne, som jeres himmelske far er fuldkommen" (Matt 5,48).

Paulus følger op og skriver til en menighed: "I skal ligne Gud ..." (Ef 5,1) eller til en leder: "Hold budet, upletet og uangribelig, indtil vor herres Jesu Kristi tilsynkomst" (1 Tim 6,14). Stærke sager og – taget helt for pålydende – uoverkommeligt.

Evangeliet er ikke tilpasning, men tilgivelse og fuldkommengørelse

Hvordan kan kristendommen i det lys overhovedet være nådens religion?

Det skyldes, at evangeliet *ikke* er budskabet om en guddommelig *tilpasning* til vores synd. I den forstand tager Kristian Ditlev Jensen fejl, når han taler om at "acceptere det uperfekte" som kernen i kristendommen.

Evangeliet er derimod en *tilgivelse*, der fastholder den høje overligger – det totale krav – men *giver* os den fuldkommenhed, vi ikke selv kan præstere. På grund af Jesu korsdød langfredag og opstandelsen påskemorgen.

Paulus sætter ord på målsætningen for sin egen og de andre apostles virksomhed ved at sige, at den handler om at "føre ethvert menneske frem som fuldkomment i Kristus" (Kol 1,28).

Det er noget helt andet end en tilpasning til det etisk uperfekte. Det er at sætte en alternativ fuldkommenhed ind i verden.

Sognepræst Erik Ladegaard satte det engang på spidsen: "Kristendommen lærer strengt taget ikke tilgivelse; den lærer transport af skyld ..." Altså transport fra os selv til Kristus. Dér er det hvilested,

Israels folk ønsker sig en konge, og sært nok tilpasser den almægtige sig det ulydige folks ønske.

hvorfra vi kan se kærlighedens endeløse krav i øjnene uden af blive angste.

Hvis vi bruger udtrykket, at ”evangeliet giver os lov til at være uperfekte mennesker,” må vi altså præcisere, hvad vi taler om:

Når vi taler om den skabte menneskelige begrænsning: Ja!

Som etisk overligger for livet som menneske og kristen: Nej!

Som målsætningen for Jesu gerning for os: Nej!

De to sidste nej'er hænger sammen med en klassisk formulering fra den lutherske reformation: Vi er på én gang syndere og retfærdige. I frelsens perspektiv er vi ufuldkomne i os selv – og i hinandens øjne – men fuldkomne i Jesus Kristus og dermed i Gud øjne.

Elsket som den, der ikke er god nok

Hvordan kommer den dobbelthed til udtryk i det praktiske liv?

Et forsøg på et svar: Jeg læste nogle overvejelser i hospitalspræsten Preben Koks bog *Arvegods* (Gyldendal 2021). Kok forholder sig til et problem, han utallige gange er stødt på i samtaler med forældre og deres voksne børn: Forældrene føler, at de elsker deres børn uforbeholdent, men børnene giver udtryk for, at de kun har mødt betinget kærlighed. De føler, at de har skullet levet op til nogle krav – måske etiske, måske faglige, måske personlighedsmæssige – for at være elsket.

Kok spørger så: Hvor kommer den gensidige misforståelse fra? Og hans tanke er flg: Børnene trænger til at opleve den dybeste frihed. Den frihed erfarede Preben Kok selv, da han som ung lærte kristendommen at kende: ”... at blive elsket som den, der ikke er god nok.”

Man kan – i lyset af de førnævnte reservatio-

ner – diskutere Preben Koks ordvalg. Men han fastholder trods alt både den høje overligger og den ubetingede kærlighed. Der er noget, der ikke er godt nok. Det er ikke en ”du er dig, og du duer”-teologi, men noget i livet forbliver under dommen.

Og han fastholder samtidig, at det menneske, som må se dommen i øjnene, er elsket og har plads i både Guds familie og forældrenes.

Her er vi i hvert fald på sporet af en balanceret holdning til det uperfekte menneske.

Gud handler gennem ufuldkomne mennesker

Hermed nærmer vi os en gådefuld bibelsk tanke, som i gamle oversættelser kaldtes ”Guds langmodighed”, og som er vigtig for at forstå det uperfektes plads i verden. Udtrykket – som i dag oftest oversættes med tålmodighed – handler om en vifte af forhold: Gud har langstrakt overbærenhed (2 Pet 3,9), han udsætter sin vrede (ApG 17,30), og på en mærkelig måde kan han inkorporere vores synd og svigt i sin historie med os.

Lad os som eksempel på det sidste nævne en lang rød tråd i Bibelen: Israels kongedømme.

Folkets ønske om en konge var helt klart et oprør mod Gud. Guds plan var, at hans folk skulle være et frit præstefolk under ham. Det er især Dommerbogens tydelige pointe.

Men folket ønsker sig en konge ligesom de omkringliggende folk, og det bliver en ulykke for dem (1 Sam 8). Det siger Gud tydeligt til folket gennem profeten Samuel (v.9).

Folket vælger alligevel at trodse ham, og sært nok tilpasser den almægtige sig det ulydige folks ønske.

Derefter bliver kongedømmet Guds omvej med Israel. Han inkorporerer oprøret i sin plan og beslutter sig til, at verdens frelse skal føres

FOTO: PEXELS.COM

igennem af en Davidssøn (altså en kongesøn), som hedder Jesus fra Nazaret.

Allerede Israels anden konge, David, får det løfte som et perspektiv over sit kongedømme (2 Sam 7), og folkets syndige oprør bliver derfra et værktøj i Guds hånd. Løfterne knyttes til noget, som i afsættet var galt, og frelseren omtales som et skud af Isajs – Davids fars – stub (fx Es 11,1). Senere (dvs. i NT) beskrives Jesus som Davids søn, altså Israels ventede evige konge (fx Luk 18,38). Det sker i så stor stil, at man efterhånden næsten glemmer, at det oprindelig var et oprør.

En beretning som denne kan ikke bruges til at bygge et teologisk system. Og slet ikke til at slutte fred med synd. Men den lader os se ind i en gåde: Gud er urokkelig i sin frelsesplan – og i sin dom over synd – og samtidig fører han sin vilje igennem via den temmelig uperfekte menneskelige historie.

Og det ser vi i stort og småt mange steder: Gud bruger det mest yderliggående oprør mod ham – tænk bare på Judas' rolle i påsken – og den pin-

ligt menneskelige skrøbelighed hos sine mere lydige tjenere. Der blev fx samarbejdsproblemer mellem Paulus og Barnabas (ApG 15,36-41). Den begivenhed er der virkelig ikke meget godt at sige om. Men den blev alligevel brugt af Gud, så evangeliet blev forkyndt både på Cypren og i Tyrkiet under den anden missionsrejse.

Det er, som om skabelsens og frelsens perspektiv på det uperfekte mødes her. For Gud skaber en fuldkommen frelseshistorie gennem en temmelig uperfekt menneskelig historie.

Guds forhold til det uperfekte menneske kan ikke sættes på en entydig formel. Men det skal kun vare frem til den dag, hvor det stykkevis skal forgå (1 Kor 13,10). Tilpasningen til det uperfekte bliver ikke Guds sidste ord. Vi venter fuldendelsen.

For nu at nærme os pointen: Sætningen "Nåden giver os lov til at være uperfekte" er et eksempel på talemåder, der har en pointe; men den drives for langt, når den gøres til læresætning for hele kristentroen og menneskelivet. Derfor bliver den så svær at tumle. ■

Gud hylder ikke det uperfekte menneske i den forstand, at han slutter fred med synd og ondskab.

Tværtimod siger Jesus: "Vær fuldkomne, som jeres himmelske far er fuldkommen."

10 gode råd til lovsangslederen

AF LAILA TRÓNDHEIM POULSEN

Læs – og brug – rådene, hvad enten du er mødeleder, lovsangsleder, forsanger eller musiker.

Laila Tróndheim Poulsen,

f. 1979

Musikkonsulent i LM
lap@dml.dk

1

Peg på Gud

Det drejer sig ikke om dig, din musikalitet, dine fejl, eller om du er en god nok formidler – det drejer sig om Gud.

2

Vælg kors-centrerede tekster

Lige så kritisk du vil være over for en prædiken, der har et skævt fokus, lige så kritisk skal du være over for sangtekster.

Der er *så* mange gode sange at vælge imellem. Pluk de bedste ud – dem, der handler om, hvad Gud har gjort for mig, og som ikke har mig selv i centrum.

3

Giv plads til hele mennesket

Nogle mennesker bliver overvældet af positive følelser under lovsang. Andre føler et pres til at bliver overvældet. Nogle er i sorg eller angst. Og for andre betyder det med følelser bare ikke så meget.

Det er dit ansvar som lovsangsleder eller mødeleder, at der er plads til de forskellige mennesker i rummet. Sæt fokus på, hvad *Gud* har gjort for os – det kan vi godt takke for, selvom vi ikke er brusende lykkelige.

Brug gerne sætninger som: "Det kan godt være, du ikke mærker Guds nærvær, men hans løfte om at være med dig hver dag står fast", eller: "Vi vil prise Gud for hans mægtige gerninger." Hvis du derimod siger: "Vi må være taknemmelige for hans store indflydelse på vores liv," kan halvdelen føle sig forkerte, fordi de ikke føler taknemmelighed.

4

Gå foran

Mange i menigheden bliver inspireret af at se på en forsanger, en pianist eller en guitarist, der lever sig ind i lovsangen. Du må altså gerne lede og gå foran. Men gør det ikke for at se godt ud i andres øjne!

Hvordan "glemmer" du så dig selv og koncentrerer dig om Gud, når du står oppe foran mennesker? Ja, for de fleste vil det være en langvarig øvelse. Øv dig i at stå foran og lede – og vær ikke hård ved dig selv, hvis du alligevel er optaget af dig selv, dit tøj, din stemme osv. En god idé kan være at bede en bøn, inden du går på, så fokus er på Gud.

5

Øv dig på, hvad der sker mellem sangene

Er I et sted, der har en lovsangsblok – altså flere sange i streg – så øv jer i, hvad der skal ske mellem sangene. Øv dig sammen med bandet. Lav glidende overgange, så I ikke "forstyrrer" menigheden ved at skulle bruge 20 sekunder på at finde næste node.

Her er et par idéer til lovsangslederen: Sig noget, der passer godt til prædikenen, fortæl om næste sang, bed en bøn, eller læs et bibelvers. Mange har nemlig svært ved at koncentrere sig om, hvad man er i gang med, og for dem gør det en kæmpe forskel, at lovsangslederen siger lidt mellem sangene.

6

Vær godt forberedt

Sæt dig ind i mødets/gudstjenestens tema. Spørg, hvilken tekst og hvilket emne prædikenen er ud fra. Find sange, der passer godt til, så der bliver en rød tråd gennem hele samlingen.

Nogle husker bedst, hvad prædikenen handlede om; for nogle er det en af sangene, der har sat sig fast, og for andre er det fx "børnenes 5 minutter". Lad alle ting passe sammen, så det bliver huske-knager, som man kommer i tanke om resten af ugen.

7

Tænk kreativt

Nogle mennesker kan godt lide, at tingene er, som de plejer, mens andre næsten ikke kan klare, at alting gøres på samme måde hver gang. Nogle gange tager vi mest hensyn til de første.

Men her er der lidt idéer, der tilgodeser de sidste: Lav lystænding under bøn; lav forbøn i små grupper; læg børnebibler frem til børnene; stil stolene anderledes; lad der være mulighed for at sidde på tæpper oppe foran, få ledelsen/lovsangsgruppen til at stå op under lovsangen, så andre får mod på det samme.

Tænk ud af boksen – men tag også hensyn til dem, der godt vil have tingene, som de plejer. Der kan sagtens være plads til begge typer.

8

Vælg flest kendte sange

Der skal være plads til både nye og gamle sange. De fleste koncentrerer sig først om sangens indhold, når de kender melodien godt. Er der ældre mennesker, er det derfor godt at have et par sange med, som de har positive oplevelser med fra deres ungdom. Men husk, at der selvfølgelig også skal være plads til nye sange.

9

Kend og elsk din menighed

Er halvdelen over 80 år og halvdelen af sangene på engelsk? Er der kun pop-lovsange med mange gentagelser? Er der kun klassiske missionshus-sange? Eller kun salmer med dybe teologiske tekster? Måske skulle I mixe lidt. Og husk endelig børnesange – ikke kun ved børneforkyndelsen, men spred dem gerne ud under hele samlingen.

10

Kast dig ud i det

Mange har ikke lyst til at være lovsangsledere, fordi de er introverte, stemmen begynder at ryste, de bliver meget nervøse eller tænker, at andre kan gøre det bedre. Men kast dig ud i det. Gud er med.

Sig noget, der passer godt til prædikenen, fortæl om næste sang, bed en bøn, eller læs et bibelvers.

"Det er godt at takke Herren og at lovsynge dit navn, du den Højeste, at forkynde din godhed om morgenen og din trofasthed om natten" (Sl 92,2f).

"Halleluja. Lovpris Herren, alle folkeslag! Lovsyng ham, alle folk! For hans godhed mod os er stor, Herrens troskab varer til evig tid" (Sl 117).

"Tal til hinanden med salmer, hymner og åndelige sange, syng og spil af hjertet for Herren, og sig altid Gud Fader tak" (Ef 5,19f).

Livet med Gud smitter af på forkyndelsen

AF SVEND AGE JACOBSEN

At være forkynder er hverken at være skuespiller eller robot, men det er at være et helt og sandt menneske, der både er tro mod sig selv og Gud.

Svend Åge Jacobsen,

f. 1948

Pensionist, tidl. bibelskolelærer på LMH
saaj@live.dk

Der er forskel på forkyndere, selvom de dybest set skal formidle det samme budskab. Men hvordan er sammenhængen så mellem forkynderens personlige liv og hans prædiken? Det er et emne, som har optaget mig i mange år – og som jeg her vil dele nogle tanker om.

Artiklen fokuserer specifikt på den forkyndelse, der foregår fra prædikestolen, men har egentlig adresse til alle kristne, for vi er alle kaldet til at være vidner.

Jeg forvalter Guds ord

En forkynder er mere end en talemaskine. Han er et *vidne*, der fortæller om det, som han har set og hørt. Der er, og må være, en klar sammenhæng mellem hans liv og hans prædiken. Som Paulus siger: "Da vi har den troens ånd, der står skrevet om: »Jeg troede, derfor talte jeg,« så tror vi, og derfor taler vi også" (2 Kor 4,13). Den personlige tro er og må altså være baggrunden for talen.

I afsnittet om årvågne tjenere siger Jesus: "Hvem er da den tro og kloge forvalter, som af sin herre bliver sat til at give hans tjenestefolk mad i rette tid" (Luk 12,42)? Ordet *forvalter* kan med fuld ret bruges om al forkyndertjeneste. En prædikant må være bevidst om, at han er en forvalter, Guds tjener. Opgaven er at give folk deres mad i rette tid. Det, der prædikes, må sigte på at være sjæleføde.

Enhver, der har arbejdet bare lidt med det, ved, at det ikke altid er så enkelt at blive klar over, hvad og hvordan der skal prædikes. Hvilken bibeltekst er fx passende at bruge i denne sammenhæng? Personligt ligger det mig meget på sinde, at jeg må være tryk ved, at det budskab, jeg forkynder, er et sandt Guds ord. Det må være bibelsk korrekt.

Jeg må være tro mod mig selv

Samtidig er det også vigtigt for mig, at jeg har en vis fornemmelse af, at det netop er det budskab, der skal prædikes lige her i dag. Jeg kan

Jeg kan godt citere fra andres prædikener, men jeg kan ikke holde andres prædikener.

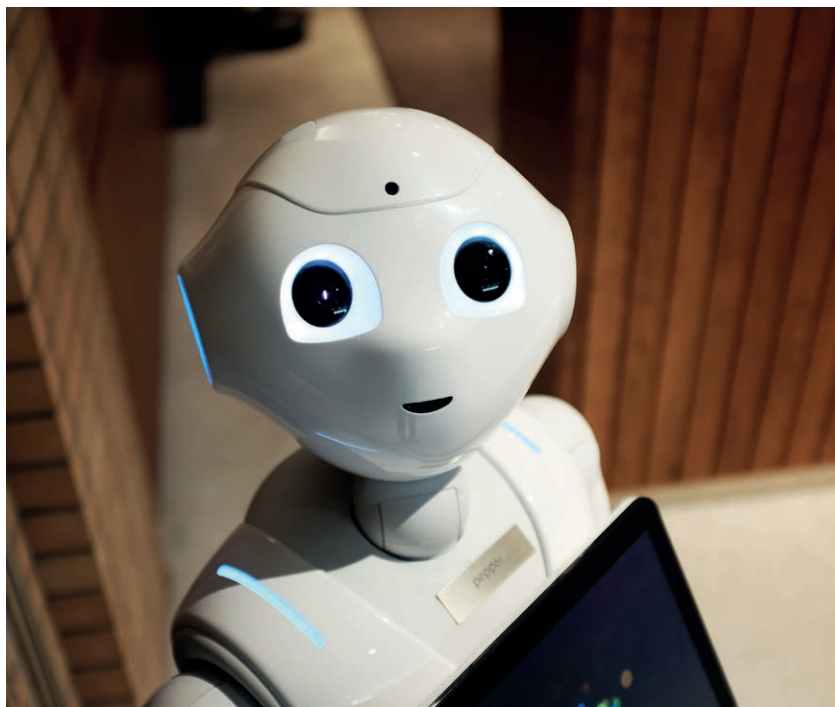

FOTO: PEXELS.COM

godt bruge de samme tekster igen og igen, men justerer og ændrer i reglen indholdet lidt fra gang til gang. Det kommer an på, hvor jeg er, og hvem jeg taler til.

Har jeg set nye ting i teksten, kommer det selvfølgelig også med, mens andet måske udgår. Historier og eksempler til at underbygge budskabet kan også variere og byttes fra gang til gang.

Jeg kan godt citere fra andres prædikener, men jeg kan ikke holde andres prædikener. Det, jeg bærer frem, må være mit. Det må være det ord, som jeg tror, at jeg har fået fra Herren.

For at det kan være sandt og ægte, må jeg både være tro mod Gud og over for mig selv. En prædiken er både Guds ord og mit ord. Vel er det Guds ord, der skal prædikes, men i mit tilfælde er det mig, han har bedt om at gøre det. Derfor må jeg være ét med budskabet og kunne lægge hele min sjæl i det. For at komme dertil er der nogle ting, som må gå op i en højere enhed.

Som ung lærte jeg en sætning af den norske bibelskolelærer Øivind Andersen: "Du skal al-

drig tænke på, hvad du skal forkynde; du skal bare forkynde det, som du har set i Guds ord."

Det er jo meget enkelt, men også alvorligt og personligt. Det betyder, at jeg må have et bibelsk budskab fra Gud at forkynde. Har jeg ikke det, har jeg ikke noget at gøre på en talerstol. Det budskab, jeg skal gå med, må jeg selv have modtaget først.

Derfor er min prædiken uløseligt knyttet sammen med mit eget liv med Gud. Det første og vigtigste for en prædikant er at have et budskab fra Gud, et budskab, som han selv lever af.

Forkyndere er forskellige

Om prædikanttjenesten siger apostlen Peter: "Som gode forvaltere af Guds mangfoldige nåde skal enhver af jer tjene de andre med den nådegave, han har fået. Den, der taler, skal tale med ord fra Gud" (1 Pet 4,10f). En prædikant forvalter, dvs. styrer hus, med en vis fuldmagt.

Derfor vil der også bag en prædiken ligge personlige valg og individuelle skøn om, hvad der

En prædikant er ikke en robot, men et menneske med en personlig udrustning, som han skal tjene andre med.

Har jeg ikke et bibelsk budskab fra Gud at forkynde, har jeg ikke noget at gøre på en talerstol.

kan være brug for i den forsamling, hvor der skal tales. Der er jo forskel på prædikanter. De er lige så forskellige som alle andre mennesker, der vurderer forskelligt, tænker forskelligt osv. Den forskel skal vi være opmærksomme på og være tro imod.

I Romerbrevet 12,2 taler Paulus om, at vi i de konkrete situationer må kunne skønne, hvad der er Guds vilje. Det gælder i allerhøjeste grad også i prædikenforberedelsen.

I Johannes' Åbenbaring 2,17 står der, at den, der sejrer, vil Gud bl.a. give et nyt navn – som udtryk for den troendes dybe forening med Jesus. Dermed er der mellem hver enkelt og Gud noget unikt, som kun den enkelte selv kender – noget uudtalt, dybt personligt. Og ligesom vi alle er skabt med forskellig natur, er det nye livs natur også forskellig fra den ene til den anden.

Det svarer til Paulus' ord om, at Ånden "tildeler enhver sin særlige gave" (1 Kor 12,1; 1948-oversættelse). Og det er med den personlige udrustning, som vi hver især har fået, vi skal tjene de andre.

Vel skal vi lære af hinanden, men vi skal også være os selv; vi skal gå i vores egne sko. At være prædikant er hverken at være skuespiller eller robot, men det er at være et helt og sandt menneske, der både er tro mod sig selv og samtidig klar over, at han er et lem på legemet, en lille brik i det store maskineri, som kun han kan udfylde.

Jeg vil sige med en sangstrofe: "Vov at være den, du i Kristus er" – også på prædikestolen!

Jeg må give det videre, jeg selv har fået

Men det, der for mig binder alt sammen i prædikanttjenesten, er bønner. Det er min erfaring, at over en åben bibel, i den fortrolige samtale med Gud, falder tankerne til ro. Og derfra formes budskabet. Der finder jeg ro og trykthed i, hvad der konkret skal prædikes om de enkelte steder.

Som forbillede tænker jeg på Nehemias, da han rejste til Jerusalem for at gøre det, "som Gud havde lagt ham på sinde" (Neh 2,12). Sådan må prædikanten også tale det ord, som han føler, Herren har lagt ham på sinde. Og forsamlingen må lytte, som de gjorde, da Peter talte i Cornelius' hus: De var forsamlet "for Guds ansigt for at høre alt, hvad Herren havde pålagt ham" (ApG 10,33).

Sådan kan tilhørerne i dag også med rette forvente, at prædikanten har et budskab fra Herren, som han skal give videre til de forsamlede. Når forkynderen har set noget i Guds ord, kan han frimodigt løfte hovedet og bære det frem, som Gud har lagt ham på sinde.

Jeg vil også pege på andre væsentlige vers, der berører sammenhængen mellem prædiken og prædikantens liv med Gud: "Lovet være Gud, vor Herre Jesu Kristi fader, barmhjertighedens fader og al trøsts Gud, som trøster os i al vor trængsel, så vi kan trøste alle dem, der er i trængsel, med den trøst, vi selv trøstes med af Gud" (2 Kor 1,3f).

For mange forkyndere er det sådan, at de kampe og problemer, som de selv har eller har haft, kan være som et baggrundstæppe i deres prædikener. Vi må nemlig trøste andre med den trøst, vi selv har fået af Gud. Den, der har været igennem mange anfægtelser, prøver på at tale til de anfægtede. Den, der har været ved at brænde næsen i en eller anden form for sværmeri, vil gerne afdække netop det problem osv.

I vores prædikantopgave må vi gerne med visdom og skønsomhed øse af vores erfaringer fra livets skole. Og jeg tror, at netop de kampe, vi selv gennemlever, kan være en del af Guds skole, der er med til at udruste os til tjenesten.

I forberedelsen er prædikantens egen relation til Gud vævet sammen med den prædiken, han skal holde. Men i selve prædikenen kan det være noget forskelligt fra person til person og fra sted til sted, hvor meget personligt man deler.

For nogle er det naturligt at bruge eksempler og oplevelser fra eget liv som krydderi i prædikenen, mens andre er mere tilbageholdende med det. Her kan det være godt at se på, hvad de bibelske forfattere har gjort.

I Andet Timotheusbrev 1,13 bruger Paulus sin egen forkyndelse som eksempel på sund forkyndelse. Ja, hele brevet har karakter af et testamente, især til arbejdere i Guds rige. Særligt vers 10-17 i kapitel 3 er det godt for alle prædikanter at være hjemme i.

Apostlene bruger sig selv – på forskellige måder

Det er værd at lægge mærke til, hvordan Paulus – på en varieret måde – bruger sig selv i sin forkyndelse. I nogle af sine store taler (ApG 22 og 26) er hans eget liv vævet sammen med hans budskab, men i talen på Areopagos (ApG 17) er der ingen referencer til hans eget liv.

Samme tendens er der overalt i hans breve. Hvor der er behov for det, inddrager han sit eget liv i budskabet. Især Første Timotheusbrev 1,12-16 kan jeg identificere mig med: Jeg synes nemlig også, at ”vor Herres nåde har været ud over alle grænser” mod mig. Han har indbudt mig

til sit evige himmelske rige og taget mig i sin tjeneste, ikke fordi jeg er noget i mig selv, men på grund af hans nåde.

Afsnittet viser, at vores fejl og mangler ikke er en hindring for livet og tjenesten i Guds rige, men det modsatte. I et sandt evangelisk lys kan selv vores brist og svagheder blive en drivfjeder til fornyet overgivelse til tro og tjeneste for Jesus.

Hos apostlen Peter, der som person er en lidt anden støbning end Paulus, går det varierende mønster igen. Vi kender ham som den meget åbne type. Sådant optræder han også i Cornelius’ hus (ApG 10,34-43). Men i sine store taler i Apostlenes Gerninger 2 og 3 er der ingen personlige referencer.

Også apostlen Johannes bruger sig selv. Han kalder sig selv for ”den discipel, som Jesus elskede” (Joh 19,26 m.fl.). Og han aflægger noget af det mest intime vidnesbyrd, vi har i NT: ”Det, som var fra begyndelsen, det, som vi har hørt, det, som vi har set med vore øjne, det, som vi betragtede og vore hænder rørte ved ... forkyn- der vi også for jer, for at også I kan have fællesskab med os; og vort fællesskab er med Faderen og med hans søn, Jesus

Kristus. Dette skriver vi, for at vor glæde kan være fuldkommen” (1 Joh 1,1-4).

Johannes gør ganske enkelt det, han selv siger: ”Det, som vi har set og hørt, forkyn- der vi også for jer.” Det er kernen i hele hans forkyndertjeneste. Selvom han nøgternt beretter og forkyn- der om, hvad Jesus har sagt og gjort, bruger han alle sanser og lægger hele sin sjæl i det, for at tilhørerne kan få del i den glæde, som han selv har i Jesus.

Johannes identificerer sig også med tilhørerne ved at omtale sig selv som ”jeres broder, fælles med jer om trængslen, Riget og udholdenheden i Jesus” (Åb 1,9). Og han lukker os med en næsten barnlig ærlighed ind på profetkontoret og gengiver ordren fra ham, der sidder på tronen: ”Skriv! For disse ord er troværdige og sande” (Åb 21,5).

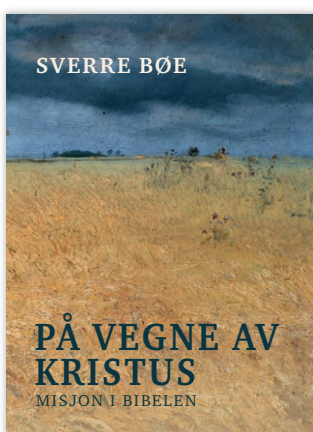
Forkynd bibelsk – og personligt!

Det er netop de ord – Guds levende ord, som apostlene og profeterne i sin tid har vidnet om – der må videre. Nu er vi kaldet til at forkyn- de det samme bibelske budskab – med alle sanser og med personligt engagement. ■

Jeg tror, at netop de kampe, vi selv gennemlever, kan være en del af Guds skole, der er med til at udruste os til tjenesten.

På vegne av Kristus

BOGANMELDELSE AF CHRISTIAN LUND PEDERSEN

På vegne av Kristus

Misjon i Bibelen

Sverre Bøe

Kolon 2021

360 sider, kr. 249,95

Er det godt at være nuanceret? Som læser må man sige helhjertet ja for at kunne have tålmodighed til at komme igennem denne bog. Men så belønnes man også!

Sproget er letlæst norsk og næsten uden fremmedord, men indholdet er tungt at fordøje. Den kan virke tør og skrevet til hjernen, men Bøes varme hjerte for mission skinner igennem med korte eksempler fra nutidens mission. Den har det akademiske sigte "at gi forskningen et nytt bidrag", men den kan læses af enhver, som forbereder sig til eller er engageret i en tjeneste

i mission.

Bøe beskriver grundigt det bibelske fundament for mission. Bogen kan virke lidt virkelighedsfjern, men på samme måde som et hus ikke er mere holdbart og brugbart end dets fundament, sådan er det med mission. Fundamentet giver rammer og stabilitet til missionsarbejdets teorier og metoder, så de ikke falder sammen, hvis tidsånden skifter vindretning. Som kirke er vi nødt til at drive mission i med- og modspil til tidsånden, men vi må turde lade Bibelen definere fundamentet.

Bibelen er en nuanceret grundbog for mission

Bogen er inddelt i kapitler om dele af Bibelen (GT, evangelierne, Apostlenes Gerninger, Paulus, de øvrige breve og så Johannes' Åbenbaring). Det er ikke let at finde en simpel rød tråd igennem bogen eller blot i hvert kapitel. Bøe ønsker nemlig at være tro mod det bibelske indhold, og han undlader derfor ikke at nævne de mange nuancer, som forandrer en simpel rød tråd til et samlet fletværk af mange detaljer.

Det bliver derfor både bogens største problem og fordel. Som læser kan man miste overblikket, men det er samtidig disse nuancer, som virkelig giver bogen værdi.

En af bogens vigtigste bidrag er, at Bøe behandler flere tekster, som overses i en del missionsteologisk litteratur. Selvom evangeliet er missionsens centrum for Bøe, så giver han også væsentligt plads til temaer som forfølgelse og lidelse i tjenesten, de onde ånder og risikoen for at ende i fortabelsen. Bøe indrømmer, at mission næsten ikke er omtalt i GT, men han viser, at teologien i GT må være et vigtigt fundament for vores tænkning om mission.

Teologisk står Bøe i en bibeltro luthersk tradition. Han lægger sig desuden tæt op ad Chris Wright og Cape Town-erklæringen, selvom han diskuterer med dem, om mission skal være holistisk, eller om evangeliet er centrum. Bøe ønsker på sin egen nuancerede måde at fastholde begge pointer i centrum, men samtidig siger han, at evangeliet er det helt centrale centrum. ■

Som læser kan man miste overblikket, men det er samtidig disse nuancer, som virkelig giver bogen værdi.

Før du åbner din bibel

BOGANMELDELSE AF HANNE OG HANS ULRIK MUNK

Før du åbner din bibel
Ni nøgler til bibellæsningen
 Matt Smethurst
 LogosMedia 2022
 88 sider, kr. 99,95

Det er en lille og overskuelig bog, som ligger foran os på sofabordet. Formatet fortæller os også om en enkelthed. Men man skal ikke lade sig snyde, for indholdet har absolut sin gyldighed og tyngde.

Vi er nok ikke de eneste, der kender til at have kæmpet med bibellæsningen. Til tider har det været en sur pligt. Andre gange har Guds ord virkelig åbnet sig, og dagens bibelord blev livgivende for os. Den vekselvirkning vil mange kunne nikke genkendende til. Det kan vi!

Det rejser spørgsmålet: Hvordan hjælper vi hinanden til at finde ægte bibelglæde i vores hverdag?

Vi må sige, at da vi havde læst bogens 88 sider, så vi på hinanden og brugte stort set det samme ord: bibelglæde! Gennem disse få sider fik forfatteren givet os glæden over Bibelen, ja, glæden ved at åbne den, bruge og læse i den. At bruge Skriften i vores hverdag!

Før du åbner din bibel har en underoverskrift: *ni nøgler til bibellæsningen*. Der er nemlig ni kapitler, der alle begynder med "Åbn din bibel ..." – og fortsætter med: under bøn –

Gennem disse få sider fik forfatteren givet os glæden over Bibelen, ja, glæden ved at åbne den, bruge og læse i den.

med ydmyghed – med desperation – med videbegær – med lydighed – med glæde – med forventning – i fællesskab – med Kristus i centrum.

Forfatteren lægger ikke på nogen måde noget tungt ind over os. Han siger fx ikke, at nu skal I altså tage jer sammen og få åbnet den bibel! Nej, tværtimod. Ærlighed og åbenhed præger Matt Smethurst. Han bringer sig selv i spil, og hans eksempler er tydelige. Og så en stærk side ved bogen: Den udspringer af vores tid.

Hvad vil forfatteren? Han fortæller det selv i forordet: "Jeg håber, at denne bog vil

være med til at åbne dine øjne for alt det, der venter dig i Guds ord ..."

Han har selv oplevet og erfaret højden og bredden og dybden i Bibelen, og han vil gerne, at læseren på egen hånd lader Guds ord tale og arbejde. Netop så vi ikke lægger noget til eller trækker noget fra, men hører Gud selv tale til os gennem Bibelen.

Hvad kan man nå at skrive på 88 sider? Naturligvis ikke en doktorafhandling, men forfatteren når på sin enkle måde at vise os i 2022, at Bibelen er Guds klare tale til os. Og for vores del: Vi mødte bibelglæde!

Tro, kirke og homoseksualitet

BOGANMELDELSE AF HENRIK HADBERG

Tro, kirke og homoseksualitet

Mikael Wandt Laursen
ProRex Forlag 2022
182 sider, kr. 199,95

En stor tak til FrikirkeNets generalsekretær, Mikael Wandt Laursen, for at hjælpe ”kirken” med at finde ord i debatten om kristentro og homoseksualitet. Det er en bog, som kan hjælpe os til at få sagt tingene på en god måde uden absolut at blive misforstået.

Bogen vil meget på få sider

Første del om mennesket har mange flotte udsagn om det at være menneske i vores tid. Det er ofte supergodt skrevet og har mange rammende beskrivelser af tiden, vi lever i.

Anden del om Bibelens syn på homoseksualitet giver et overblik over Bibelens tanker om homoseksualitet og den store ramme for et kristent ægteskab. Ægteskabet mellem kvinde og mand løftes frem på en fin og evangelisk måde.

Vil man have et lynkursus i, hvad Bibelen siger om homoseksualitet, får man det på bare 25 sider. Men det bliver altså heller ikke mere end et lynkursus. Da forfatteren har et andet teologisk syn på dåb og arvesynd end det lutherske, påvirker det tilgangen til emnet nogle steder, men vi møder en tydelig tro og tillid

Vil man have et lynkursus i, hvad Bibelen siger om homoseksualitet, får man det på bare 25 sider.

til Bibelens budskab.

Sidste del med praktiske råd og beskrivelser er jeg til gengæld lidt mere usikker på. Jeg ville ønske lidt tydeligere rammer i kirkens liv med homoseksualiteten, end bogen giver. Men bogen er også klar på, at den ikke er en facitliste på dette felt.

Savner noget mere om menigheds- og læretugten

Bogen har et tydeligt fokus på at skabe rum i kirken for mennesker med homoseksuelle følelser, samtidig med at den vil holde fast i Bibelens lære om homoseksualitet. Altså hvordan vi møder mennesker på vej ind i det kristne fællesskab.

Men jeg savner lidt mere om, hvordan vi bevarer kirken som hellig i denne verden. I verden, men ikke af verden. Og

helt konkret: Hvordan griber vi menigheds- og læretugten an i forhold til homoseksualitet? Ikke for rettroenhedens skyld, men for menneskers skyld – Gud til ære og mennesker til gavn.

Og så har bogen et interessant suk: Hvorfor skal vi bruge så mange ord på ting, som Bibelen ikke taler så voldsomt meget om? ”I udgangspunktet ønsker vi at give læresætninger den samme vægt, som de har i Bibelen. Hvad der fylder lidt i Skriften, skal helst fylde lidt hos os.”

Men hver tid kræver sine særlige svar. Vores tid kræver svar vedrørende kønsidentitet og seksuel orientering. Derfor må vi i disse år bruge ekstra tid på det – uden at glemme Bibelens store tema om nåden i Jesus Kristus.

God læselyst! ■

APROPOS TEMAET ...

Find hvile midt i en travl hverdag

PAS GODT PÅ DIG SELV

Om at overleve og trives i en kristen tjeneste

Pablo Martinez

Credo/Evangelisk Alliance, 2020

136 sider, kr. 99,95

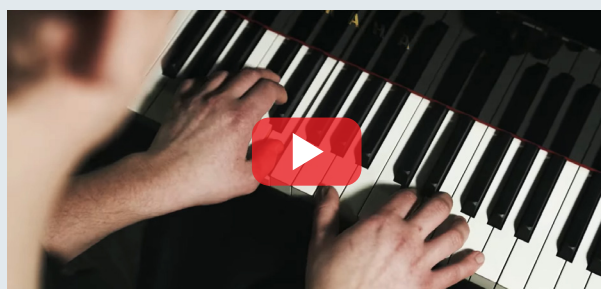

Artikel af Jens Ole Christensen om

TO SLAGS HVILE: FRA BYRDERNE OG I BYRDERNE

Fra Budskabet 4/2021.

Kan læses på kortlink.dk/2gqar

DET ER DIG, SOM SKABER FREDEN

Ny sang af David Skarsholm

Hør den på Youtube: kortlink.dk/2gq63

Kun hos Gud finder min sjæl ro,
for mit håb kommer fra ham.
Kun han er min klippe og min frelse,
min borg, så jeg ikke vakler.
Hos Gud er min hjælp og min ære,
min sikre tilflugtsklippe er hos Gud.
Stol altid på ham, du folk,
udøs jeres hjerte for ham,
Gud er vor tilflugt.

SALME 62,6-9

TEMA:

Midt i en travl hverdag

Hastigheden i samfundet er generelt stigende. Det præger hverdagen for mange af os. Og for nogle har corona-tiden, hvor mange aktiviteter ellers var aflyst, ovenikøbet afsløret en rastløshed.

Hvad gør denne travlhed og uro ved os? Og hvad betyder det for vores tro og fordybelse? Er løsningen bare at blive lidt længere i hængekøjen?

Hvad indebærer det egentlig at være designet af Gud til både at arbejde og hvile?

Hvor er der åndelig og almenmenneskelig hvile midt i en travl hverdag?

Hvordan finder vi balance mellem *at være* og *at gøre*?

FOTO: PEXELS

Perfektionismen lærer os at sætte andres meninger om os selv højere end både Guds tanker om os og vores egne tanker og følelser.

LISE KJELDEN SIDE 16

Gud skaber en fuldkommen frelseshistorie gennem en temmelig uperfekt menneskelig historie.

**JENS OLE CHRISTENSEN
SIDE 29**